

Univerzita Palackého v Olomouci
Katedra psychologie Filozofické fakulty

SEXUÁLNÍ SPOKOJENOST A PĚT DIMENZÍ OSOBNOSTI

SEXUAL SATISFACTION AND THE FIVE FACTOR MODEL OF PERSONALITY

Magisterská diplomová práce

Autor: **Hana Dvořáková**

Vedoucí práce: **PhDr. Olga Pechová, Ph.D.**

Olomouc

2013

Prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem magisterskou diplomovou práci na téma: „Sexuální spokojenost a pět dimenzí osobnosti“ vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

„Ochrana informací v souladu s ustanovením § 47b zákona o vysokých školách, autorským zákonem a směrnicí rektora k Zadání tématu, odevzdávání a evidence údajů o bakalářské, diplomové, disertační práci a rigorózní práci a způsob jejich zveřejnění.

Student odpovídá za to, že veřejná část závěrečné práce je koncipována a strukturována tak, aby podávala úplné informace o cílech závěrečné práce a dosažených výsledcích.

Student nebude zveřejňovat v elektronické verzi závěrečné práce plné znění standardizovaných psychodiagnostických metod chráněných autorským zákonem (záznamový arch, test/dotazník, manuál). Plné znění psychodiagnostických metod může být pouze přílohou tištěné verze závěrečné práce. Zveřejnění je možné pouze po dohodě s autorem nebo vydavatelem.“

V .....dne .....

Podpis .....

Poděkování

Moje poděkování patří zejména mému vedoucímu práce, kterým je PhDr. Olga Pechová, PhD. Její odborná i lidská pomoc stejně jako pochopení, tolerance, invence a shovívavost ve chvílích mého tápání byla naprosto zásadní nejen pro dokončení této práce, ale i pro každé jedno slovo a myšlenku v této práci.

Velké díky patří i PhDr. Danielu Dostálovi, který byl tak laskav a pomohl mi se statistickými aspekty práce.

Obsah

1	Úvod.....	7
2	Osobnost a její faktory	8
2.1	Mužská a ženská osobnost	8
2.2	Diagnostika osobnosti	9
2.2.1	Faktory osobnosti.....	10
2.2.2	Pětifaktorový model osobnosti NEO a charakteristika jeho škál	10
3	Sexuologie	13
3.1	Historie sexuologie.....	13
3.2	Sexuologie u nás	16
4	Sexualita, sexuologie a sexuální spokojenost	18
4.1	Pojem sexualita	18
4.2	Sexuální motivace a sexuální chování	19
4.3	Sexuální identifikace	19
4.3.1	Pohlavní role	19
4.4	Sexuální orientace	20
4.5	Sexuální emoce	22
4.5.1	Sexuální vzrušení.....	22
4.5.2	Pocitové vyvrcholení (orgasmus)	22
4.5.3	Sexuální uspokojení.....	23
4.6	Zamilovanost.....	23
4.7	Sexuální chování	24
5	Partnerská věrnost.....	25
6	Sexualita a její aspekty	29
6.1	Sexuální dysfunkce	29
6.1.1	Dělení sexuálních dysfunkcí dle MKN-10 (Smolík, 2007):.....	29
6.2	Sexuální spokojenost.....	30

6.3	Sexuální chování v ČR.....	30
6.4	Významné výzkumy a jejich historie.....	31
6.4.1	Sexuální spokojenost	31
6.4.2	Ekvivalentní zahraniční výzkumy souvislosti sexuální spokojenosti a pěti faktory osobnosti.....	32
6.4.3	Shrnutí.....	37
II.	VÝZKUMNÁ ČÁST	39
7	Výzkumný problém a cíle práce	39
7.1	Cíle práce	39
8	Výzkumná otázka – hypotézy	40
9	Zvolený typ výzkumu	41
9.1	Dotazník sexuální spokojenosti a partnerských sexuálních aktivit.....	41
9.2	Osobnostní dotazník.....	41
9.3	Normy pro českou verzi NEO pětifaktorového osobnostního inventáře	42
10	Metody získávání dat	44
11	Metody zpracování a analýzy dat	45
12	Etické problémy a způsob jejich řešení	46
13	Soubor.....	47
14	Výsledky	50
14.1	Popisná statistika	50
14.1.1	Sexuální vybití	50
14.1.2	Partnerské sexuální praktiky	51
14.1.3	Spokojenost se svým sexuálním životem	52
14.1.4	Partnerská věrnost.....	52
14.2	Zkušenost respondentů s některými vybranými partnerskými sexuálními aktivitami	54
14.3	Sexuální chování	54
14.3.1	Partnerské aktivity	57

14.4	Osobnost a sexuální chování	58
14.5	Osobnost a sexuální spokojenost.....	60
14.6	Osobnost a postoje.....	62
15	Zhodnocení hypotéz.....	64
16	Diskuze	66
16.1	Metodologické problémy výzkumu.....	66
16.2	Sexuální spokojenost.....	67
16.3	Partnerská nevěra.....	70
17	Závěry	74
	Souhrn.....	75
	Seznam použité literatury.....	77

1 Úvod

Cílem této diplomové práce je objasnit některé otázky ohledně lidské sexuality. Konkrétně jde o otázky zabývající se sexuální spokojeností a její spojitostí s jinými faktory, a to konkrétně osobnostními rysy jedince.

Tato práce si neklade za cíl objasnění příčin spokojenosti se sexuálním životem, ale pouze potvrzení či vyloučení spojitosti sexuální spokojenosti s pětifaktorovým modelem osobnosti, stejně tak jako porovnání spojitosti těchto rysů osobnosti a sexuálním chováním respondenta. Dále pak srovnání těchto výzkumů a jiných, obdobných, uskutečněných výzkumů ohledně srovnávání sexuality a pětifaktorového modelu osobnosti.

Pokud otevřenost vůči zkušenostem, svědomitost, extraverté, přívětivost nebo neuroticismu bude souviset s mírou sexuální spokojenosti respondenta, pravděpodobně to neobjasní ani z malé části tajemství a tabu kolem lidské sexuality, ale prozradí to alespoň o trochu více o skrytých souvislostech.

2 Osobnost a její faktory

Atkinsonová definuje osobnost jako „příznačné a charakteristické vzorce myšlení, emocí a chování, které definují individuální osobní styl interakce s fyzickým a sociálním prostředím.“ (2003, 436) Na osobnost jedince je z psychologického hlediska nahlíženo z mnoha úhlů pohledu, principiálně jde však o určení individuálních rozdílů mezi jedinci, a to s ohledem na různé dělení a teorie. V zásadě lze tyto teorie dělit v souvislosti se školami, ve kterých vznikly, tedy v závislosti na přístupu psychoanalytickém a humanistickém. Psychoanalytický přístup se zabývá strukturou, dynamikou a vývojem osobnosti. Zahrnuje Freudovy teorie, behaviorální přístup i sociální učení a podmiňování. Humanistické pojetí osobnosti je zaleženo především na kognitivním přístupu a Kellyho teoriích. Bližší seznámení s těmito teoriemi však nepovažuji z hlediska této práce za nezbytné. Za zmínku však jistě stojí teorie gender schématu od Bemové, který úzce souvisí s pohlavní identifikací. Bemová tvrdí, že dítě se v rámci svého vývoje a vlivu kulturního prostředí učí nejen specifickým konceptům v oblasti chování muže a ženy, ale i vnímání a organizování různých druhů informací v závislosti na pohlaví, tedy gender schématu jakožto struktury organizující percepční a pojmový svět do rozlišných kategorií podle pohlaví. (Atkinson, 2003)

2.1 Mužská a ženská osobnost

Mezi mužem a ženou existuje vedle fyzické a fyziologické rozdílnosti také neméně důležitá a jednoznačná rozdílnost osobnosti. V posledních letech se navíc zájem o toto téma neustále prohlubuje. Maskulinita a feminita je pak soubor znaků chování, jež uplatňuje žena či muž na základě rozdílnosti jejich osobnosti. Již z pohledu běžného lidského povědomí se muž bez jakýchkoliv empirických podkladů jeví jako tvrdý až agresivní a racionálnější, zatímco žena jako o mnoho něžnější a emocionálnější pohlaví. Obecně jsou ženám a mužům přiřazovány různé rozlišnosti pro jejich osobnostní vlastnosti, schopnosti, dovednosti a chování. Například o ženách se běžně tvrdí, že jsou horšími řidičkami, ale na druhou stranu dokážou lépe pečovat o děti apod. Opak samozřejmě může být pravdou. Například co se týká řidičských schopností, tak z posledních statistik ministerstva dopravy ČR z roku 2011 nevyplývá, že by se ženy dopouštěly dopravních přestupků a trestných činů častěji než muži (MD ČR, 2011). Objektivních rozdílů mužské a ženské osobnosti si však můžeme povšimnout především

díky skutečným empirickým výzkumům, kterých je bezpočet. Nakonečný (2009) uvádí několik základních rozdílů. V oblasti kognitivity dosahují muži lepšího prostorového vnímání než ženy (ženy trénované v této oblasti se jim však vyrovnají, ženy se lépe učí cizím jazykům, děvčátka začínají mluvit dříve než chlapečci, ženy jsou hovornější než muži, a lépe si pamatují emociogenní zážitky než muži. V oblasti sociálního chování jsou muži asertivnější než ženy a vnášejí do rozhovorů více témat, ale častěji přerušují ostatní v jejich hovoru. Ženy jsou oproti mužům extravertnější, ale více úzkostné, se sklony k pečovatelskému a udržování jednoty, především pak v rámci rodiny. Ženy jsou v rámci sociálních interakcí usměvavější. Muži více riskují, více se zajímají o politický a veřejný život a lépe snášejí nepohodlí i nebezpečí. Rozdílnost v oblasti sexuality u mužů a žen je zmíněna níže v jiných částech této práce, avšak v principu lze shrnout Nakonečného (2009) v tom smyslu, že muži jsou promiskuitnější (více střídají partnerky, mají větší sklony k polygamii, dosahují vyššího počtu sexuálních partnerek za život), zatímco ženy si více spojují sex s city, muži spíše s fyzickými atributy partnerky. Rozdílnosti existují ve strategiích získávání pozornosti druhého pohlaví (muži předvádějí status, ženy zevnějšek, zdůrazňují věrnost a zároveň dávají najevo sexuální přístupnost), výběru (muži posuzují na základě vzhledu, ženy zase přitahují silní a mediálně známí muži, vzbuzující pocit bezpečí, což se zároveň kryje s výše zmíněnými strategiemi předvádění obou pohlaví). Muži se zamilovávají snadno, ženy zase hluboce. Ženy odmítají sex častěji než muži. V oblasti emocionality se jedná především o již zmíněnou vyšší emocionalitu u žen než u mužů, jsou zranitelnější a emoční vydání je pro ně intimnějším aktem než sex pro muže, který se snaží svou citovost naopak potlačovat.

Feingold uskutečnil v roce 1994 (in Lippa, 2009) objemný výzkum, který se sice původně nezaměřoval na rozdílnosti mezi pohlavími, ale přišel s několika výraznými rozdílnostmi a to při příležitosti standardizace Big Five osobnostních testů. Největší rozdíly mezi pohlavími představovala dimenze extraverze a to především v subškále asertivity a v dimenzi přívětivosti se nejvíce jednalo o složku útlocitnosti. Mírné rozdíly byly nalezeny také ve složce neuroticismu, přičemž ženy byly úzkostnější než muži.

2.2 Diagnostika osobnosti

Kvantitativní metody měření a popisu osobnosti se zaměřují na redukování potenciálního souboru názvů rysů osobnosti, pokoušejí se zajistit reliabilitu a validitu měření osobnosti a

provádění empirických výzkumů, se záměrem zjistit jak souvisí rysy osobnosti se specifickými způsoby chování. Nejčastější metodou ke zjišťování osobnostních rysů jsou osobnostní inventáře, ve kterých jsou respondenti dotazováni, do jaké míry souhlasí s uvedeným tvrzením. (Atkinson, 2003)

2.2.1 Faktory osobnosti

„Snahou psychometricky orientovaných teoretiků vlastností osobnosti bylo objektivní zjištění proměnných rysů osobnosti, tj. skutečných vnitřních determinant jejího chování,..., pokoušeli se dosáhnout svého cíle pomocí metody zvané faktorová analýza; to je matematicko-statistická metoda identifikace faktorů nějakého fenoménu či systému, v tomto případě osobnosti.“ (Nakonečný, 2009, 297)

Nejnámější a nejvýznamnější faktorové modely osobnosti utvořili R. B. Cattell a H. J. Eysenck. Právě z těchto autorů vychází i pěti faktorový model osobnosti, tedy „big-five model“. Je vytvořen na základě slovníku z přídavných jmen, týkajících se trvalejších stavů jedince. Hlavními představiteli tohoto modelu jsou P. T. Costa a R. R. McCrae, přičemž existuje několik verzí a modifikací dotazníku (Nakonečný, 2009).

2.2.2 Pětifaktorový model osobnosti NEO a charakteristika jeho škál

Spoluautorka pětifaktorového osobnostního inventáře Martina Hřebíčková spolu s Tomášem Urbánkem udává, že „NEO dotazníky a zejména NEO pětifaktorový osobnostní inventář lze využít v projektech zaměřených na zjišťování míry individuálních odlišností. Metoda je časově nenáročná (vyplnění inventáře zabere 10-15 min) a poskytuje údaje o úrovni pěti obecných dimenzí osobnosti.“ (2001, 40) Díky tomu, že dotazník je svou výpovědní hodnotou vhodný pro můj výzkum a zároveň nabízí časovou úsporu, je podle mého názoru jeho použití ve výzkumu ideální volbou. Bližší seznámení je pak poskytnuto ve výzkumné části práce.

Neuroticismus

Škála neuroticismu svědčí o emoční stabilitě jedince; ti, kteří dosahují vysokého skóre v této dimenzi, se popisují jako nestabilní osobnosti se snadno narušitelnou psychickou vyrovnaností, uvádějí častěji stresující prožitky a mají potíže při jejich překonávání. Mezi tyto prožitky patří například obavy, rozpaky, hanba, nejistota, nervozita, úzkost, strach, omezená možnost kontroly. Lidé dosahující nízkého skóre jsou naopak emocionálně

stabilní, klidní, vyrovnaní a snáze zvládají stresové situace, mohou však být svým okolím považováni za chladné, až bezcitné.

Extraverze

Při vysokém skóru jde o jedince společenské, hovorné, přátelské, sebejisté, aktivní, veselé, kteří mají rádi společnost druhých, vzrušení, stimulující prostředí a udržují si veselou mysl. (Hřebíčková, 2011) Složka extraverze je použita i v mnoha jiných osobnostních inventářích a testech, zde se však jedná o širší pojem, je tedy nutné nevnímat jej pouze jako orientaci konkrétního jedince na společnost, ale i jako hlubší hodnotový systém.

Introvertní osoby, tedy jedinci dosahující nižšího skóre, by pak taktéž neměli být v rámci NEO posuzováni jako prostí samotáři, na jejich výsledky by mělo být nahlíženo spíše jako na absenci extraverze.

Otevřenost vůči zkušenosti

Tato dimenze je vyjádřena živou představivostí, citlivostí k vnitřním pocitům i vnějších estetických podnětů, záliba v rozmanitosti, zvědavost, nezávislý úsudek, zaujetí pro nové zkušenosti a dojmy. Tato klasifikace není natolik známá a obecná jako předchozí dvě, ale v jiné podobě je rovněž použita v mnoha jiných testech osobnosti, stejně jako v humanistických teoriích osobnosti u autorů jako je například Maslow nebo Rogers. (Hřebíčková, 2011)

Přívětivost

Osoby dosahující vysokého skóre v dimenzi přívětivosti lze označit především jako altruistické, tedy mající pochopení pro druhé, projevují k nim přízeň a chovají se vlídně a laskavě. S přesvědčením, že jejich dobré skutky se jim vrátí, jsou ochotní pomáhat druhým. Zároveň druhým důvěřují, preferují spolupráci, ale mohou se také chovat až servilně a poníženě v patologické formě, což může v diagnostice svědčit o závislé osobnosti.

Při nízkém skóre jde o přesný opak altruismu, tedy o osoby egocentrické, mají tendenci znevažovat záměry druhých lidí, mohou se chovat i hrubě a neomaleně, a spíše než

spolupráci s druhými dávají přednost soutěži, což může vypovídat o antisociální, narcistické nebo paranoidní poruše osobnosti. (Hřebíčková, 2011)

Svědomitost

Vysoký skóre v dimenzi svědomitosti svědčí o cílevědomosti, ctíživosti, pilnosti, vytrvalosti, systematičnosti, pevné vůli, disciplinovanosti, spolehlivosti, přesnosti a pořádnosti. Takového skóre dosahují ve vysoké míře například sportovci. Ovšem pokud tyto vlastnosti přesáhnou určitou míru, mohou být negativními, jako třeba v případě workoholismu apod. Osoby s nízkým skóre jsou pak logicky popisovány jako nedbalé, lhostejné, nestálé, kteří vyvinou spíše malé úsilí a zaujetí při dosahování cíle.

3 Sexuologie

Sexuologie je věda, která se zabývá sexualitou, a to jak v normě, tak v patologii. I přesto, že původně vznikla jako lékařský obor, nyní se zde mohou uplatnit nejen lékaři, ale stejně tak i psychologové, sociologové, právníci, pedagogové a jiní specialisté. (Hartl, Hartlová, 2004) Sexuologie se zabývá jak praktickým výzkumem, tak aplikací závěrů, ověřených v rámci těchto výzkumů. Ověřuje současný stav v populaci a snaží se co nejlépe ho popsat. Následně na to přichází s možnými způsoby, jak řešit sexuální dysfunkce a jaké jsou možnosti léčby a terapie. Dále se tento obor uplatňuje i v soudnictví, diagnostice sexuálních delikventů a jejich léčbě. Sexuolog může být efektivně využit i v párové nebo manželské terapii, pokud se v partnerském vztahu objeví sexuální problémy, které tento vztah narušují. (Zvěřina, 2003) Stejně tak může i zkoumat souvislosti mezi lidskou sexualitou a chováním.

3.1 Historie sexuologie

Z jeskynních kreseb můžeme tušit, že primární i sekundární pohlavní znaky měly významnou psychosociální hodnotu již na začátku našich dějin. Ze starověkých literárních pramenů je zřejmé, že některé poznatky byly známy již v dávné historii, jako např. kastrace a její vliv na chování zvířat a lidí. Nepřátelští bojovníci byli kastrováni, aby ztratili bojovnost a schopnost rozmnožování. Stejně tak byli kastrováni harémoví strážci, v tomto případě ovšem pro větší spolehlivost při péči o sultánův harém. Neméně zajímavé je i kastrování chrámových zpěváků v zájmu uchování jejich chlapeckého sopránu.

Úplně poprvé, jako významný vědecký pokrok, byly *Anthonym van Leuwenhoekem* sledovány přes mikroskop spermie v ejakulátu pod mikroskopem v půlce 17. století. *Regnerus de Graaf* v roce 1668 pak publikoval první anatomické popisy mužských a ženských gonád, kde ovaria nazval „ženskými varlaty“. Britský badatel *John Hunter* provedl první dokumentované pokusy s přenosy gonád – transplantoval kohoutí varle do břišní dutiny slepice. Jeho pokusy následně analyzoval *Arnold Berthold*.

Charles Edouard Brown-Séquard v roce 1889 použil ke svému vlastnímu omlazení parenterálně injekčně podávaný vodný extrakt ze psích a morčecích varlat. Tento proces nazýval „rejuvenace“. Pokud by se daly konstatovat nějaké výsledky, šlo by pravděpodobně spíše o placebo efekt. Na pokusy s transplantacemi varlat u zvířat navázal

Eugen Steinach, který se tuto metodu pokusil přenést na člověka. Nejprve se pokusil „léčit“ homosexualitu tak, že homosexuální muže kastroval a poté jim implantoval varlata mužů heterosexuálních. V jiných pokusech zkoušel „juvenalizovat“ stárnoucí muže tím, že jim implantoval heterogenní varlata. Ani v jednom z případů nebyly výsledky nikterak slavné. Kolem roku 1920 chtěl dosáhnout lepších výsledků rejuvenace tím, že starým mužům podváže chámovody. Tisíce mužů byly pak po celém světě „steinachovány“, než se po dlouhé době prokázala neúčinnost tohoto řešení. Uvádí se, že i sám Sigmund Freud se dal „steinachovat“ a s výsledky byl velice spokojen. (Zvěřina, 2003) Další velký vliv měla i metoda *Sergeje Voronova*, takzvaného „opičího doktora“, kterým starým mužům pro změnu doporučoval implantaci opičích žláz. Díky dobové oblibě této metody, byly dokonce ohroženy některé volně žijící druhy opic. (Zvěřina, 2003)

Definování a poznání struktury estrogenu, progesteronu a testosteronu ve 30. letech našeho století a následně práce o sexuálních steroidech od *A. F. Butenandta* a *L. Růžičky* bylo zásadním posunem od výše zmíněných pokusů. Vliv steroidů na lidské chování byl základem teorie o organizačním vlivu androgenů na mozek v prenatálním období vývoje od *C. Phoenixe* a jeho spolupracovníků. Dále bylo na řadě také zkoumání účinků neurotransmiterů a endorfinů.

Stejně tak, jako byly v historii řešeny výše zmíněné souvislosti anatomie a biologie s lidskou sexualitou, řešily se i otázky zaměřené spíše antropologicky, psychologicky a sociologicky. „Některé biologické vlastnosti lidské sexuality lze vysledovat i transkulturně po celou známou historii lidstva. Patří k nim vyšší sexuální aktivita mužů, jejich vyšší agresivita i sociální dominance, také však vyšší zranitelnost mužského pohlaví prakticky ve všech fázích ontogeneze. K základním a stálým charakteristikám sexu, podmíněným přímo biologicky, patří rovněž párový charakter lidského sexuálního chování, většinová heterosexuální orientace a nízká erotická atraktivita sexuálně nezralých objektů.“ (Zvěřina, 2003, 11) Thomas Robert Malthus přišel v roce 1798 se spiskem „An essay on the principle of population“, ve kterém předkládá názor, že lidský sexuální pud je nadměrně dimenzován, a zajišťuje tak příliš nebezpečný růst populace. Jeho upozornění na nedostatečné pokrytí takto vzniklé populace materiálními zdroji započala éru plánovaného rodičovství. Jako předcházení nežádoucího oplodnění doporučoval Malthus především zdrženlivost, pozdní sňatky, a sociální zodpovědnost. Oproti tomu však odmítal antikoncepci a také i interupce na rozdíl od Francise Placea, který prevenci otěhotnění

viděl v přerušovaném pohlavním styku, poševních houbičkách a výplaších pochvy octovou vodou po styku. Plánované rodičovství, sexuální výchovu a antikoncepci propagovala taktéž Margaret Sangerová, která v New Yorku zřídila roku 1916 kliniku pro plánované rodičovství a v roce 1921 „American Birth Control League“.

Tím se dostáváme k poruchám sexuálního chování v průběhu historie, které úzce souvisí právě se spokojeností v tomto ohledu. Je logické, že pokud bude lidský jedinec (nebo jeho sexuální partner) trpět sexuální dysfunkcí, jistě nebude v sexuálních aktivitách zcela spokojen. Jeden z nejdiskutovanějších problémů, který přetrvává dodnes, je mýtus vyvolaný švýcarským lékařem August André David Tissotem (1728-1797), a to mýtus o škodlivosti onanování. Jeho publikace informovaly o řadě chorob, včetně duševních, vágně definovanou „degenerací“, plynoucí právě z onanování.

Za průkopníka v oblasti sexuálních deviací je považován R. von Krafft-Ebing s publikací „Psychopathia sexualis“. I když stále vzhledem k době vydání (1886) obsahovala především popisy a příběhy homosexuálně orientovaných mužů, je tu i zmínka o fetiších, sadismu a exhibicionismu.

V tomto ohledu samozřejmě nelze vynechat výzkumy a teorie *Sigmunda Freuda*. Jeho jméno a přínos psychoanalýzy, včetně názorů na sexualitu, je známo široké veřejnosti a to i té laické. Jeho učením byly ovlivněni prakticky všichni, kteří v té době působili v sexuologii. Proto mi přijde zbytečné na tomto místě více jeho dílo rozpracovávat.

Nezbytnou součástí tohoto směru byla stejně tak jména jako A. H. Forel, A. Moll, H. H. Ellis, M. Hirschfeld, který mimo jiné propagoval myšlenku odkriminalizování homosexuality a I. Bloch, který se věnoval studiu prostituce, sexuální morálky a pohlavně přenosných onemocnění. Hirschfeld, Forel a Ellis pak dali vzniknout Světové lize pro sexuální reformu v roce 1928. Mezi deseti hlavními cíli Ligy bylo zrovnoprávnění ženy, uvolnění manželství, regulace porodnosti, správné chápání intersexuálních variant, zejména pak homosexualita mužů a žen, bránění prostituci a pohlavním nemocem, sexuální výchova a především pak hodnocení poruch sexuálního pudu jako chorobných stavů namísto klasifikace spáchaných hříchů a sexuálně trestní kodex, který by již trestal jen skutečně těžké přestupky. Poslední sjezd Ligy se konal roku 1932 v Brně.

A. C. Kinsey v roce 1947 založil v Bloomingtonu sexuologický ústav – Institute for Research. Spolu s dalšími autory provedl rozsáhlý výzkum, jaký do té doby neměl co do rozsahu obdobu. Výsledkem byly Kinseyho „Reporty“, a to *Sexual Behavior of the Human*

Male (1949) a Sexual Behavior of the Human Female (1953). (Zvěřina, 2003) Důsledkem těchto zpráv došlo k „odhalení značného rozšíření sexuálních praktik, chápaných do té doby jako delikventní nebo deviantní. To se týká především masturbace u mužů a žen, nekoitálního sexu, předmanželské a mimomanželské sexuality.“ (Zvěřina, 2003, 14). Jsou studovány homosexuální zkušenosti respondentů a k nejvíce šokujícím zjištěním se zařadil fakt, že většina mužů a polovina dotazovaných žen měla předmanželský pohlavní styk a většina mužů se někdy dopustila sexuálního deliktu (příčemž v té době se za trestný čin v některých státech USA považovala i nevěra, orálně-genitální a anální styky apod.). 37% mužů a 19% žen přiznalo nějakou homosexuální zkušenost. Podobná čísla však již v pozdějších výzkumech v rámci zkoumaného vzorku populaci nikdo nenašel. Proto zřejmě nepřekvapí, že celý výzkum byl kriticky napadán především z metodologického hlediska, přesto však tvoří dodnes základ celé jedné etapy ve vývoji moderní sexuologie. (Zvěřina, 2003)

Na závěr historie ještě připomenu Williama H. Masterse a Virginii E. Johnsonovou, jakožto americkou dvojici sexuologů, resp. sociální pracovnice a ženského lékaře a jejich publikaci „Human sexual response“ z roku 1966, kde byla shrnuta data ze studií fyziologických reakcí mužů a žen v průběhu sexuálního styku a nekoitálních stimulací. Získaná data měla být využita ke zlepšení terapie sexuálních poruch s tím, že každou sexuální poruchu lze příznivě ovlivnit příslušnými nácviky. Tím se stali pionýry moderní „sexoterapie“, pro níž je ovšem typické podceňování organických příčin sexuálních dysfunkcí a předpoklad, že naprostá většina těchto poruch je způsobena patologickým učením a strachem ze selhání. (Kratochvíl, 2008)

3.2 Sexuologie u nás

Stejně jako ve světě se i u nás mezi světovými válkami propagovala antikoncepce a plánované rodičovství. V roce 1925 vydal Antonín Trýbl, brněnský dermatovenerolog, knihu „Sexuální funkce muže a její úchytky“. Ostatně té doby se sexuálním problémům věnovali především dermatovenerologové, psychiatři a gynekologové. Ale zájem o toto téma byl i ze stran nemedicínské populace – například Otokar Březina a jeho úvaha o homosexualitě v „Erotické revue“ od Štýrského. (Zvěřina, 2003)

„Česká sexuologie je od svých počátků spojena s medicínou. Při Lékařské fakultě Karlovy university v Praze vznikl již v roce 1921 Ústav pro sexuální patologii. Jeho první

přednosta, prof. Ferdinand Pečírka (1859-1922) však zemřel do roka po nástupu do nové funkce. Zmíněný ústav existoval pak již jen na papíře, a to po celých 14 let.“ (Weiss, 2010, 9).

Do jeho vedení pak v roce 1935 nastoupil zakladatel české sexuologické školy Josef Hynie. Jeho přínos pro českou sexuologii je široký. Publikoval mnoho děl o sexuologii, přišel s metodou aerografického sledování tonu penisu a Sexuologický ústav vedl až do roku 1974. Mezi jeho další spolupracovníky i následovníky se řadili mimo jiné Vladimír Barták, Karel Nedoma, Jan Raboch nebo Jaroslava Pondělíčková-Mašlová (Zvěřina, 2003).

4 Sexualita, sexuologie a sexuální spokojenost

4.1 Pojem sexualita

Sexualita je dle psychologického slovníku (Hartl, 2004, 240) „souhrn projevů lidského chování a citění zpravidla vyplývající z tělesných i psychických rozdílů mezi pohlavími; přináší fyziologické uspokojení a psychickou slast.“. Tento krkolomný odborný popis samozřejmě nemůže objektivně popsat daný pojem tak, aby odpovídal skutečnosti. Pojmem sexualita v různých podobách se zabývalo mimo jiné mnoho filozofů, psychiatrů a psychologů, z nichž mezi nejznámější patří nepochybně Sigmund Freud s jeho teorií o sexuálním pudu.

Dále např. A. C. Kinsey se svými *Zprávami*. Tyto reporty (konkrétně pak *Sexuální chování ženy* a *Sexuální chování muže*), vyvolali velký rozruch a znamenaly průlom ve vnímání sexuality, tabu a mýtech kolem tohoto tématu. I když později byla jeho práce silně kritizována, především pro jeho metodologické postupy. Někteří z odborníků dokonce diskutovali o motivech a skutečném významu jeho práce – bylo odhaleno několik skutečností, které spíše inklinovaly k jakýmsi experimentům ohledně sexuality než ke skutečným výzkumům. Na toto téma bylo napsáno mnoho poznatků a v nedávné době natočen dokumentárně populární film (Kinsey, 2004), který měl podávat svědectví o jeho celoživotním díle i soukromém životě. Do výzkumu například zahrnul i videa natáčená v jeho domě, která měla zdokumentovat orgasmickou schopnost žen a průběh ženského orgasmu, avšak mnozí pochybovali o jeho vědeckém přínosu nebo účelu vůbec. Včetně toho je mu vyčítán i výběr souboru. „Soubory sestávaly z dobrovolníků získaných z různých zdrojů bez přesně formalizovaných výběrových pravidel, která se používají v moderním výzkumu. Převážnou většinu vyšetřovaných tvořili bílí, mladí, vysokoškolsky vzdělaní muži a ženy, příslušníci střední třídy, na začátku své sexuální kariéry; 45 % z nich studovalo v době vyšetření na vysoké škole. Navíc delikventní soubory byly vybrány z trestanců a sexuálních delikventů ve věznicích, přičemž k jejich získání byly využity neformální kontakty.“ (Weiss, 2001, 21)

Bez ohledu na zpochybňování Kinseyho výzkumů se staly velmi diskutovanými a dodnes citovanými. V době, kdy výzkumy publikoval (1949 – *Sexuální chování muže* a 1953 – *Sexuální chování ženy*), byly nejen výsledky, ale především dotazovaná témata

zcela tabuizována, proto výsledky překvapily téměř všechny; laiky i odbornou veřejnost - mnoho z praktik, které označil dle výzkumu jako běžné, byly dokonce v té době považovány za delikventní nebo deviantní (ostatně v mnoha státech USA jsou stále některé praktiky dle práva nezákonné do dnešního dne, jako například orálně genitální uspokojování, mimomanželský sex, apod.). Zvěřina (2003) uvádí, že mezi nejpřekvapivější odhalení patřily právě praktiky, jako například masturbace, nekoitální sex a předmanželská a mimomanželská sexualita. Dále jsou poodhalovány homosexuální zkušenosti mužů i žen.

4.2 Sexuální motivace a sexuální chování

Mezi sexuální motivaci řadíme mimo složku sexuálního chování také, sexuální identifikaci, sexuální orientaci a sexuální emoce. (Zvěřina, 2003) Diamond (1993, podle Diamonda Sigmundsona, 1997) pak dělí sexualitu podle akronymu PRIMO na genderový vzorec (gender pattern), reprodukci (přičemž tyto dvě složky můžeme najít i u Weisse nebo Zvěřiny právě jako sexuální chování a sexuální motivaci), pohlavní identitu (sexual identity), vzrušivost a fyziologické mechanismy a sexuální orientaci (sexual orientation). (In Janošová, 2008)

4.3 Sexuální identifikace

Sexuální identifikace se utváří v raném dětství. Je to pocit příslušnosti k určitému pohlaví a o tom, zda ji určují biologické či sociokulturní faktory se odborníci stále dohadují. Rozhodující z hlediska věku je pravděpodobně věk okolo 18 měsíců dítěte a základem je sociální i kognitivní učení. (Weiss, 2010)

4.3.1 Pohlavní role

„Sexuální role je vnějším projevem pohlavní identity. Rozhodující na jejím utváření jsou kulturně-společenské vlivy, zprostředkované především rodinou. Rodiče jsou pro dítě hlavním hlavními identifikačními figurami, důležitými pro rozvoj adekvátních vzorců chování a postojů k druhému pohlaví. Právě v mládí vzniká určitá nejistota rolí.“ (Weiss, 2010, str.102)

Dále se například i Hill (2004) přiklání k bio-sociálním vlivům na pohlavní roli. Jako doklady pro tuto teorii uvádí experimenty Moneyho. Mimo jiné mezi ně řadí i známý experiment z oblasti vývoje pohlavní identity: „Případy změny pohlaví při amputaci penisu a hermafroditismu rovněž podporují teorii, že sociální a psychologické faktory ve vývoji

genderové identity převažují nad působením faktorů biologických.“ (Hill, 2004, 195) Přestože pod větou je uvedena redakční poznámka, která čtenáře informuje o pozdějším zpochybnění některých v experimentu uvedených případů, není zcela jasné, proč se tato informace stále objevuje v odborné literatuře. Nakonec však došlo k odhalení jeho skutečné povahy a výsledků, hlavní ze sledovaných probandů dokonce v nedávné době spáchal sebevraždu. John Money prezentoval tuto studii pod názvem „John/Joan Case“. Šlo o unikátní případ jednoho chlapce (z dvoujaječných dvojčat), který nešťastnou náhodou přišel v 8 měsících o penis, Money pak přesvědčil oba rodiče, aby ho nadále vychovávali jako dívku. Celý případ pak prezentoval po celou dobu chlapcova dospívání jako úspěšnou transformaci, kdy se chlapec údajně zcela přizpůsobil dívčí roli, což mělo svědčit o výrazném vlivu výchovy a společnosti na sexuální identitu člověka. Skutečnost ovšem zatím byla taková, že se John (skutečným jménem David) se nepřizpůsobil nejen dívčí roli, ale ani svým vrstevníkům a vývojovým požadavkům. Ve skutečnosti se už ve čtrnácti letech oblékal jako chlapec, choval se jako chlapec a sám za něj považoval. Nakonec se nechal opět postupně přeoperovat na chlapce, změnil si své jméno a oženil se. Jeho bratr dvojče zemřel v roce 2002 na předávkování antidepresivy (zda se jednalo také o sebevraždu, není dodnes prokázáno) a David spáchal sebevraždu o dva roky později, když ho opustila žena. To je ovšem téma z jiné oblasti, z toho důvodu jej bohužel nemám možnost v této práci více rozvést. (Colapinto, 2001)

4.4 Sexuální orientace

„Z principu dvojpohlavní diference vyplývá základní amorfnost sexuální orientace. Erotické signály ze strany příslušníků opačného pohlaví mají zpravidla nejvyšší erotickou hodnotu. Tato zvláštní účinnost sekundárních pohlavních znaků opačného pohlaví je dobře zjištělná i psychofyzilogickým vyšetřením sexuálních reakcí u mužů i žen, ..., pravidelně se u lidí vyskytuje několik procent homosexuálně orientovaných jedinců, a to jak mezi muži, tak i mezi ženami. K formování vyhraněné homosexuality nestačí specifické výchovné a vývojové postnatální vlivy. Základem zde je specifická zvláštnost naprogramování příslušných sexuálních center v kritických fázích prenatalního vývoje.“ (Zvěřina, 2003, 49).

O fyziologických příčinách se zmiňuje publikace „Člověk“ od kolektivu autorů z roku 2005, která uvádí jako příklad fakt, že více než polovina jednovaječných dvojčat

s totožnými geny má stejnou sexuální orientaci, zatímco u dvojvaječných je to pouze 22%. „V oblasti genetiky bylo dosaženo shody v tom, že sexuální orientace je silně ovlivněná genetickou komponentou, avšak přesný mechanismus tohoto působení je stále ještě neznámý. Hormonální vlivy u dospělých osob byly naopak dosavadními výzkumy vyloučeny, avšak velké otazníky vyvolávají možné endokrinní vlivy na plod, které jsou však jen špatně přístupné výzkumnému prověření.“ (Pechová, 2009, 108)

Je zde ale podstatné zmínit, že samotná zkušenost sexuálních aktivit s opačným pohlavím nenaznačuje rozdílnou sexuální orientaci, a to ani orientaci bisexuální. Podle Weisse (2001) mělo podle výzkumu z roku 1993 minimálně jednou v životě styk s osobou stejného pohlaví 2,3% mužů a 2,1% žen, opakovaně 1,1% mužů a 0,5% žen, v roce 1998 se však číslo již vyšplhalo na 4,0% u mužů a 3,0% u žen v případě jednoho sexuálního styku s opačným pohlavím za život a 2,2% mužů a 1,4% žen opakovaně. 2,2% mužů a 3,1% žen si přitom v roce 1998 nebyla jista svojí sexuální orientací.

Zajímavé je tuto skutečnost porovnat s faktem, který vyplývá z téže studie. Jen 21% mužů a 28% žen v roce 1998 považovalo homosexualitu za přirozený projev lidské sexuality, zatímco zbytek odpovědí byl rozdělen mezi možnosti širokého pásma negativních názorů ve smyslu označení homosexuality jako nemoc, za níž postižený nemůže, jako odchylku od normálu, jež může škodlivě působit, jako zlozvyk, který by měl být trestán, nebo jako odchylka, jež může škodlivě působit zejména na mládež.

Zajímavé je v tomto ohledu i rozdělení dle různých faktorů, co se týká názorů na homosexualitu. Janošová (2000) uvádí, že postoje na homosexualitu se mezi jednotlivými společenskými skupinami liší. Pravděpodobně díky dřívější tabuizaci tohoto tématu se liší postoje starší a mladší generace, přičemž mladí lidé se o téma mnohem více zajímají a jsou tolerantnější.

Vzhledem k tomu, že můj výzkum je zaměřen na heterosexuální páry a jejich aktivity a otázkou homosexuality se příliš nezabývá, není třeba příliš rozvádět tuto tematiku. Avšak v dotazníku jsou zahrnuty i otázky ohledně postojů k homosexualitě nebo zkušenostem s homosexuálním stykem, kdy je sexuální orientace bezpochyby nedílnou součástí lidské sexuality včetně následného sexuálního chování.

4.5 Sexuální emoce

„Z našeho odmítnutí koncepce jednotného sexuálního pudu plyne uznání několika sexuálních emocí: sexuálního vzrušení, pocitového vyvrcholení (orgasmu) a emoce zamilovanosti (erotické fascinace objektem).“ (Zvěřina, 2003, 50)

4.5.1 Sexuální vzrušení

K sexuálnímu vzrušení u mužů patří vasodilatace genitálu a lubrikace u žen. Centrálními mediátory sexuálního vzrušení jsou dopamin a noradrenalin. Na sexuálním vzrušení se podílí smyslové vnímání, přičemž u mužů a žen se liší právě ústřední smysl, hrající vliv na sexuální vzrušení. Jde především o zrakové podněty, u mužů více než u žen. „Opakovaná prezentace stejného podnětu sexuální vzrušení snižuje, zatímco podněty nové a nezvyklé působí facilitačně. U zvířat tento jev nazýváme pojmem „Coolidge effect“.“ (Zvěřina, 2003, 50)

4.5.2 Pocitové vyvrcholení (orgasmus)

„Vrcholně slastný prožitek při souloži nebo masturbaci, u muže zpravidla doprovázený ejakulací, u ženy stahy svalstva poševní a pánevní oblasti.“ (Hartl, 2004, 167) Jde o různou škálu reakcí, závislých na individualitě jedince, od obvyklých prožitků až po extatické stavy zúženého vědomí. „Zdá se, že lidé jsou schopni dvou druhů orgasmu. Prvý z nich je prožitkově méně intenzivní. Není následován typickou refrakterní fází, a může k němu docházet sukcesivně vícekrát za sebou. Pracovně jej nazýváme 'malý orgasmus'. Častěji se objevuje u žen, ale může se vyskytovat též u mužů, u kterých při něm někdy nedochází ani k ejakulaci. Druhý typ orgasmu je sledován refrakterní fází a rezolucí, je prožitkově intenzivnější. Nazýváme jej 'velkým orgasmem'. Druhá forma orgasmu je spojena s vyšší úrovní sexuální satisfakce.“ (Zvěřina, 2003, 50)

4.5.2.1 Orgasmus jako součást sexuální reakce

Sexuální reakce u muže a ženy má zpravidla čtyři fáze, sexuální vzrušení je první z nich, orgasmus samotný přichází až po fázi plató, během které pokračuje dráždění až do doby vyvrcholení, tedy orgasmu a jako konečná přijde fáze involuce, odeznívání sexuálního vzrušení, doprovázené erekcí, která trvá přibližně do dvou minut. Další erekce je přitom možná až se značným odstupem, což můžou být někdy minuty, zpravidla ale hodiny. (Merkunová, Orel, 2008)

4.5.3 Sexuální uspokojení

Sexuální uspokojení, tedy satisfakce, je stav uvolnění a refrakternosti po orgasmu. Tento stav je pravděpodobně nastolen především díky uvolnění endorfinů během vzrušení a orgasmu tak, jak byly fáze popsány již výše v kapitole o orgasmu. (Zvěřina, 2003)

4.6 Zamilovanost

Zamilování ve věku reprodukčního optima trvá přibližně dva roky a mělo by zajišťovat přilnutí ještě v době porodu, kdy je koitální aktivita partnerů omezena, pokud jí tedy vnímáme z hlediska sexuální strategie jako takové. Pro romantickou vášeň, pro chtíč a pro dlouhodobé přilnutí existují rozdílné mozkové mechanismy. Konkrétně romantická vášeň je podle Fisherové ovlivněna aktivitou v místě zvaném nukleus caudatus (patří k bazálním gangliím), která je přímo úměrná psychometricky zjištěné aktuální intenzitě zamilování při pohledu na fotografii milovaného či milované. (Acevedo, Aron, Fisher, Brown, 2011) Dle Zvěřiny je „Zamilovanost emoce, která je specificky humánním vyjádřením schopnosti erotické fascinace sexuálním objektem. Emoce zamilovanosti není naučená. Dostavuje se zákonitě při dosažení určité zralosti centrálního nervového systému.“ (Zvěřina, 2011)

Odborné popisy vědeckých pracovníků, kteří se snaží fenomén zamilovanosti popsat v neuropsychofyziologických souvislostech, jsou poněkud krkolomné. Zamilovanost oproti tomu čítá mnohé poetické popisy básníků i jiných autorů, nehledě na to, že většina lidí měla příležitost jí ve svém životě okusit na vlastní kůži, minimálně v jedné z několika možných forem. Na této úrovni je rozlišováno mezi silou a intenzitou emocionální připoutanosti k objektu a motivům, stejně tak jako mezi věkem či obdobím, kdy k tomuto stavu dojde. Například Plháková (2007) mluví jednak o romantické, vášnivé lásce, o lásce nenaplněné a hluboké a trvalé lásce jako o lásce věrné, klidné nebo tzv. partnerské lásce. Ohledně motivů k lásce se vyjadřuje o motivech, jako jsou ochrana před osamělostí, lásce vedoucí k uzavření sňatku nebo trvalého soužití, o motivech sexuality ve spojitosti se zamilovaností a vzájemné důvěře poskytované mezi partnery. Přestože mezi dětskou či pubertální zamilovaností je rozdíl oproti té v pokročilejším věku, každá z nich má svou podstatu a zásadní důležitost, a to jak pro vývoj jedince, tak pro jeho spokojenost v ostatních ohledech. Ostatně zamilovanost je stejně tak důležitá například i v seniorském věku, jak uvádí Říčan: „Američtí psychologové vyhledali v jednom velkoměstě 45 gerontů ve věku od 60 do 92 let (průměrný věk 68 let), kteří byli ovdovělí nebo rozvedení a měli

poměrně trvalé heterosexuální vztahy: dávali si schůzky, obvykle spolu také měli sexuální styk. Tito lidé vyprávěli badatelům o stejných citech, jaké kdysi prožívali v mládí, o zamilování, při němž buší srdce a potí se ruce, při němž člověk pocituje v nepřítomnosti partnera prázdnotu a stesk. Pro jejich milostný život byly často důležitější doteky, polibky a pohlazení než vlastní pohlavní styk.“ (2006, 355)

4.7 Sexuální chování

Lidské sexuální chování je párové a tím pádem jde především o výběr vhodného partnera a navázání partnerské erotické interakce. Zde se již sladují emoční stavy, probíhá párová komunikace a ustavuje se párový vztah, který má poté také určitou soudržnost a jeví zřejmou tendenci k restrikci sexuálního chování ve směru k ostatním členům skupiny.

V dobře fungujícím páru je sexualita prožívána nejpřirozeněji a nejintenzivněji, přičemž v nově vzniklém páru je intenzita prožívání sexuální interakce vysoká. Konzumní přístup k sexualitě je specifickým kulturním fenoménem a to zejména u mužů, kteří projevují znepokojivou tendenci k neosobní kopulaci. Zdají se být biologicky disponováni k sexuální promiskuitě a polygamii. (Zvěřina, 2003) „Reprodukční úspěšnost ženy závisí hlavně na volbě partnera. Správný partner je v této souvislosti ten, který je schopen získat přístup ke zdrojům a ochránit ji i její potomky před agresivními členy stejného druhu. Žena do rodičovství investuje obvykle mnohem víc než muž. Zatímco muži teoreticky stačí investovat do reprodukce jednu úspěšnou ejakulaci, žena při každé souloži 'riskuje' devět měsíců těhotenství, v minulosti často i život ohrožující porod, kojení a pak mnohaletou péči o potomka. Muž právě proto tíhne více k promiskuitním sexuálním stykům, touží po větší variabilitě sexuálních partnerek a rovněž po větší variabilitě sexuálních aktivit. I to je důvod, proč prostituce v pravém slova smyslu existuje v podstatě jenom pro muže. Výzkumy sexuálního chování obyvatelstva jednoznačně potvrzují, že muži jsou také častěji nevěrní svým partnerkám, uvádějí vyšší počty sexuálních partnerek za život a mají podstatně bohatší zkušenosti s komerčními sexuálními styky.“ (Weiss, 2011, 14)

Zde si možná trochu neodborně dovolím upozornit na fakt, že někdy, od některých autorů, zní tyto socio-kulturní zdůvodnění mužského promiskuitního chování téměř jako výmluva a zároveň není na škodu povšimnout si faktu, že převážná většina autorů sexuologů jsou muži.

5 Partnerská věrnost

Otázka monogamie v naší společnosti, respektive v našem živočišném druhu není vnímána ani tolik jako odborný pojem, ale spíše jako pojem filosofický či abstraktní. Pro definování pojmu je proto nutné napřed objasnit několik antropologických a socio-kulturních odlišností, než bude možné s tímto pojmem pracovat na odborné úrovni. Tématem věrnosti se zabývá mnoho odborných studií a ještě mnohem více populárních článků, pojednání, nebo celých děl. Nejdříve je ale nutné tento pojem lingvisticky definovat, protože představa o věrnosti, jakožto i postoje k ní, je složitě vývojově, sociálně, nábožensky i jinak vybudována. Obecně však lze říci, že ve většině kultur (obzvláště pak v těch evropských a amerických) je za nevěru přísněji odsuzována žena, a často jsou k tomu užívány i biologicky a vývojově zakotvené příčiny, který mají vysvětlovat mužovu častější tendenci k nevěře tak, jak jí potvrzují většiny výzkumů u nás i ve světě. Je však možné, že je to stejně tak způsobeno právě pouze tím faktorem, že na ženy je z tohoto pohledu hůře názíráno, tedy mají větší důvod k utajování a to i v anonymních průzkumech. „Ve všech výzkumech častěji uvádějí nevěru mužští respondenti, téměř dvakrát častěji než ženy. V tomto rozdílu podle pohlaví jsou podobné i naše výsledky, čeští muži rovněž přiznávají extramatrimoniální (mimomanželské) sexuální styky významně častěji než ženy (63% oproti 46% v roce 1998);...; rozdíl mezi počty nevěrných mužů a žen přitom lze podle našeho názoru připisovat buď větší upřímnosti mužských respondentů (klasická morálka je tolerantnější k extramatrimonialitě mužů), nebo možnosti, že mnoho mužských extramatrimoniálních styků se odehraje se svobodnými nebo rozvedenými ženami.“ (Weiss, 2001, 85)

Podobně jako Weiss poukazuje na tolerantnější postoj k nevěře u mužů i mnoho jiných autorů, znovu se však vrátím k pravděpodobnému důvodu této vyšší tolerance. Mnoho autorů vysvětluje mužskou nevěru jako muži nezapříčený akt, ke kterému jsou nuceni hormonální aktivitou, biologickou predispozicí, nebo zakořeněným nevědomým pudem. Takto se například vyjadřuje Zvěřina (2003, 52): „Konzumenty erotiky bývají především muži. Zdají se být biologicky disponováni k sexuální promiskuitě a polygynii.“, v jiné publikaci „Sloupky o sexu“ opět Weiss (2010): „V rámci reprodukčních strategií je tedy úkolem mužů ucházet se o ženy a úkolem žen pak pečlivě vybrat z uchazečů toho geneticky nejkvalitnějšího;...; muž právě proto tíhne více k promiskuitním sexuálním

stykům, touží po větší variabilitě sexuálních partnerek a rovněž po větší variabilitě sexuálních aktivit“ (2010, str. 14). Říčan pojednává o ztrátě atraktivity sexuality v monogamním manželství – pro muže (2004). Nakonečný (2009) zmiňuje v souvislosti rozdílnosti osobnosti mužů a žen větší promiskuitu a tendenci k polygamii u mužů, běžnost a normalitu v některých současných šťastných manželských vztazích. Napříč psychologickými obory je nevěra uváděna buď jako fyziologický neodvratitelný jev nebo přinejmenším jako součást běžného života, jako nepřekvapivý fakt, který nelze než konstatovat. Ovšem pokud společnost usoudí, že určitý prvek chování je přijatelný, nebude pro nás, nebo přesněji řečeno pro respondenta, jednodušší přiznat tento fakt v sexuologickém výzkumu, než pro jeho druhou polovičku, která je na rozdíl od něj vykreslována jako strážkyně ohně, jako žena, jejíž sexuální chování je mnohem více založeno na uchování rodu a udržení stabilního samečka? Pokud by bylo možné uvažovat o tomto efektu při výzkumech sexuálního chování, znamenalo by to, že čísla se mohou výrazně lišit od těch, která se doposud v naprosté většině prokázala. Takto by bylo možné i odůvodnit, proč čeští respondenti uvádějí celkově vyšší počet mimomanželských styků, než byl zjištěn v obdobných zahraničních výzkumech, nebo alespoň takto to naznačuje Weiss: „U obou pohlaví jsou počty nevěrných podstatně vyšší, než v uvedených zahraničních výzkumech;...;vyšší počty respondentů EMS v našich souborech mohou souviset s liberálnějšími postoji naší populace k nevěře – podle zjištění Wiedermana (1997) je totiž výskyt EMS těmito postoji podmíněn;...;44% mužů a 26% žen je považuje za normální a přirozené (24% populace proti nim nemá námitky). Je to podstatně víc, než ukazují srovnatelné výzkumy v zahraničí – za neakceptovatelné považuje EMS např. 77% Američanů, 80% Britů a více než polovina Francouzů.“ (2001, 86). Je ovšem další možnost, jak na tento efekt nahlížet, a to právě v závislosti na přesvědčení či postoji k nevěře, který je dán právě prostředím a kulturou. Otázkou je, zda už jen samotná historická omluvitelnost a zakořeněnost mužské promiskuity a polygamie neumožňuje snadněji mužům překonat určité zábrany. Zda celkově vyšší tolerance k mužské nevěře nezpůsobuje právě vyšší četnost mužské nevěry v rámci hesla „Příležitost dělá zloděje“. Pokud je možné postoje srovnat například s vírou, jako jeden z několika možných atributů, bránících partnerovi v porušení věrnosti, lze snadno aplikovat příklad právě s nižší mírou nevěry obecně u věřících, než u ateistů. Toto se prokázalo jak na zahraničních výzkumech, tak na výše zmíněném výzkumu Weisse a Zvěřiny z našeho prostředí. Člověk jako takový

měl vývojově zakořeněno mnoho strategií a vzorců chování, které platily v době rozdělení mužů-lovců a žen-strážkyň ohně, avšak ne všechny strategie zůstaly takto zakořeněné a málo z nich je dodnes tolerováno, byť by třeba měly biologickou příčinu. Matt Ridley (2007) k celé Darwinovské teorii přidává, že člověk byl schopen pro dosahování svých cílů vyvinout celou škálu alternativních strategií. Zůstává tedy otevřenou otázkou, zda muži jsou nevěrnější proto, že jim je to kulturně a morálně dovoleno, nebo jsou ve skutečnosti muže stejně tak nevěrní jako ženy, jen jim je kulturně a morálně více dovoleno to beze studu přiznat, protože vlastně mohou. Existuje tu ještě několik dalších možností, které nejspíše zůstanou skryty, mezi ně patří například teorie, že ženy se z psychologického a vývojové hlediska vyznačují lepší intuicí, předčí muže ve vyjadřování a fantazii, jsou vnímavější vůči zvukům a pachům a ženská logika a myšlení je taky zásadně odlišná od mužské (Nakonečný, 2009), je tu tedy ještě možnost, že ženy jsou schopné nejen svou vlastní nevěru lépe maskovat, ale také tu partnerovu lépe odhalovat. David Holmes z Manchester Metropolitan University poukazuje ve svém výzkumu na fakt, že ženy umějí nevěru přinejmenším lépe skrývat a dokazuje tuto skutečnost mimo jiné i tím, že dle studií otcovství je až 15% dětí vychováváno nebiologickými otci, a to bez jejich vědomí. Holmes faktem o ženské tajné nevěře zároveň i vysvětluje podivně nesourodá čísla v počtu jak sexuálních partnerů v rámci partnerství, tak partnerů mimomanželských, u těchto údajů jsou totiž ve většině studií uváděna výrazně vyšší čísla na mužské straně, přičemž není jasné, kdo jim tvoří protějšek. (Rice, 2009) Oproti tomu Paul Andrews z Richmond University uvádí ve svém výzkumu (Andrews, Gangestad, Miller, Haselton, Thornhill, Neale, 2008), že muži oproti ženám nevěru mnohem lépe odhalí - zatímco ženy odhalí nevěru v 80% případů, muži dosahují v tomto bodě u svých partnerek až 94%. Na druhou stranu však muži své partnerky obviňují z nevěry mnohem častěji, a to i v případech, kdy k nevěře vůbec nedošlo, mnohem častěji. Nejen, že si tyto teorie protřečují navzájem, ale není mi známo, jakým způsobem by výzkumníci mohli potvrdit, na kolik nevěr který z respondentů přišel a na kolik ne, když za předpokladu, že respondent nevěru neodhalí, neví ani o tom, že jí neodhalil. Autoři studie použili jistý „detekční mechanismus“, který má odhalovat nevěru na základě jistých předpokladů, které respondent potvrdí či vyvrátí. Dle mého názoru tak nelze předpokládat nebo odhalovat nevěru.

Jako u jiné z otázek ohledně sexuality respondentů je i zde možné, že se výzkumníkům nedostane skutečné a pravdivé odpovědi, proč nebo jestli vůbec muži dosahují vyšší míry mimopartnerských sexuálních styků. Zřejmě navždy muž zůstane silnějším a pudovějším, do jisté míry je však pro některé ženy tento fakt dokonce přitažlivější, a žena zůstane tou věrnější a zároveň odsuzovanější, podle tradic „cudnější“, z partnerů. Tuto kapitolu může výstižně shrnout Coolidgeův efekt. Střídání partnerů dostalo jméno po americkém prezidentovi a odborníci takto označují fakt známý i ostatním savcům a to odmítání opakované soulože s tou samou samičkou. Vše se váže na příhodu, kdy prezident Coolidge navštívil se svou manželkou farmu. Obyvatelé farmy sdělili první dámě, že kohout souloží se slepicí až dvacetkrát denně, ta to dala významně vzkázat svému muži. Prezident se dotázal, zda kohout souloží po každé se stejnou slepicí, a když mu bylo odpovězeno, že samozřejmě pokaždé s jinou, řekl „Nechte to vzkázat mé ženě.“ Na základě této historky pojmenovali vědci efekt, který vyzorovali u potkanů a později se potvrdil i u ostatních savců – potkan byl schopen koitu se samicí až několikrát denně, ve chvíli kdy nakonec sexuální aktivitu přerušil a nejevil o ní nadále zájem, vyměnili v jeho terárii samici a samec se stal okamžitě opět aktivním s novou samicí. Možná ještě příhodnější je pak výklad tohoto pojmu dle slovníku: „Samci mnoha druhů mají vyšší sexuální apetenci a výkonnost v přítomnosti nových sexuálních partnerek; není známo, že by něco podobného platilo pro samice.“ (Hartl, Hartlová, 2000, 131)

6 Sexualita a její aspekty

6.1 Sexuální dysfunkce

Narušení běžného a správného fungování sexuálních funkcí může do jisté míry ovlivnit sexuální spokojenost mužů i žen, každého v jiném smyslu, jelikož obě pohlaví se logicky díky odlišnostem pohlavních orgánů značně liší v jejich kvalitativní funkci. Weiss definoval pojem sexuální dysfunkce jako „poruchy sexuální výkonnosti, charakterizované nedostatečností jedné nebo několika fyziologických složek sexuálního chování.“ (2010, 339)

6.1.1 Dělení sexuálních dysfunkcí dle MKN-10 (Smolík, 2007):

- Poruchy sexuální apetence
  - o F52.0 Nedostatek nebo ztráta sexuální apetence
  - o F52.10 Odpor k sexualitě – sexuálně averzní porucha
- Poruchy sexuálního vzrušení
  - o F52.11 Nedostatek prožívání sexuality
  - o F52.2 Selhání genitální odpovědi
- Poruchy orgasmu
  - o F52.3 Dysfunkční orgasmus
  - o F52.4 Předčasná ejakulace
- Sexuální bolestivé poruchy
  - o F52.5 Neorganický vaginismus
  - o F52.6 Neorganická dyspareunie
- Zvýšený sexuální pud

Vzhledem k tomu, že mnoho dotazníků, diagnostikujících sexuální spokojenost, tak činí na základě vyloučení či potvrzení některých ze sexuálních dysfunkcí, považují za nezbytné uvést do kontextu, jak mohou tyto skutečnosti prakticky ovlivňovat sexuální spokojenost jedince, nebo naopak jeho partnera. Na druhou stranu ale považují za nadměru jasné, jak může například mužova předčasná ejakulace ovlivnit sexuální spokojenost jeho partnerky nebo jeho samotného apod., proto se více tomuto tématu ve své práci nebudu věnovat.

6.2 Sexuální spokojenost

Jak již bylo zmíněno výše, sexuální spokojenost může, avšak nemusí být spojena s partnerovým prožíváním sexuality. Každý jedinec má jiné požadavky a sexuální potřeby, tedy zatímco někdo může nabýt nejvyšší úroveň sexuální spokojenosti, aniž by sexuálního partnera měl, jiný ne. Míru sexuální spokojenosti vedle mnou použitého dotazníku zjišťuje pak mnoho dalších. K jednomu z nejznámějších u nás patří například dotazník GRISS, který jsem použila ve výzkumu zabývajícím se sexuální spokojeností v souvislosti se socio-kulturními rysy respondenta, ale dotazník GRISS se neukázal vhodný k zjištění sexuální spokojenosti. Tento dotazník rozlišuje mezi několika subškálami sexuálních dysfunkcí, což zpětně posuzuje spokojenost respondenta dle profilu a označených dysfunkcí, zde však vzniká vysoká variabilita výsledků. V zahraničních výzkumech je používána široká škála různě konstruovaných dotazníků, zaměřujících se na různé aspekty a dimenze, jen málo z nich je však uvedeno do českých podmínek. Výzkumem sexuální spokojenosti se zabývalo mnoho zahraničních i domácích výzkumů. Za jeden z prvních by se daly označit výše zmíněné Kinseyho Reporty (nebo spíše než o první šlo o jeden z prvních zásadních; ohledně spokojenosti v sexuálním životě a se sexuálním životem vůbec se výzkumy zabývaly prakticky již stovky let před Kinseyem), které publikoval již v době, kdy povědomí o skutečné spokojenosti se sexuálním životem bylo mezi běžnou populací velmi malé a sexualita byla obecně spíše tabu. Tento jeho rozsáhlý průzkum určitým způsobem prolomil imaginární cenzuru sexuálního prožívání a chování přinejmenším v USA, ale později měl nepochybně zásadní vliv i mimo Spojené státy. Od té doby proběhlo nesčetné množství dalších a dalších průzkumů, ať už měřily čistě míru sexuální spokojenosti určité části populace, nebo se jí snažily přičíst k dalším proměnným. (Zvěřina, 2003)

6.3 Sexuální chování v ČR

Jedním z největších průzkumů ohledně lidské sexuality na území naší republiky uskutečnil několikrát po sobě Petr Weiss a Jaroslav Zvěřina pod záštitou Sexuologického ústavu 1. LF Univerzity Karlovy. Výzkumy opakují od roku 1993 každých pět let. Tyto výzkumy v průběhu let poukazují na klesající tendenci sexuální spokojenosti a to jak u mužů, tak u českých žen. Zatímco v roce 1993 bylo se svým sexuálním životem spokojených 76% mužů a 82% žen, v roce 1998 se snížily hodnoty na 73% spokojených mužů a 70%

spokojených žen.(Weiss, Zvěřina, 2001) V jeho doposud nepublikovaném navazujícím výzkumu z roku 2008 se jednalo o spokojenost u 66% mužů a 69% žen.

Autoři se rovněž ve svém výzkumu zabývali dalšími otázkami obsahujícími téma koitálního debutu, masturbačních aktivit, partnerské sexuální aktivity, sexuální vzrušivosti českých žen, počty sexuálních partnerů, antikoncepční chování, mimomanželské sexuální styky, zkušenost s komerčním sexem, homosexuální orientaci a aktivity, sexuální postoje, pohlavní zneužitá v dětství, zkušenosti se sexuálně agresivním chováním a zdroje informací o sexualitě (Weiss, Zvěřina, 2001).

6.4 Významné výzkumy a jejich historie

6.4.1 Sexuální spokojenost

V rámci své postupové práce „Sexuální spokojenost“ z roku 2011 jsem pomocí dotazníku GRISS od autorů Johna Rusta a Susan Golombokové (1999) zkoumala souvislost mezi sexuální spokojeností a socio-demografickými faktory (věk, pohlaví, počet sexuálních partnerů, délka partnerského vztahu, apod.). Výzkumu se zúčastnilo 153 mužů (od 18 do 55 let) a 283 žen (od 17 do 80 let).

V tomto průzkumu jsem došla v první řadě k závěru, že ženy jsou spokojenější, než muži. Zatímco muži se v dotazníku GRISS nacházejí na devíti bodové stupnici celkového skóre (kde hodnota 1 se rovná nejvyšší spokojenosti, tedy čím nižší hodnoty respondent v testu dosahuje, tím vyšší je jeho spokojenost v dané oblasti) na hodnotě 3,06, ženy zde dosahují hodnoty nižší a to 2,04, jsou tedy spokojenější. Tento rozdíl se prokázal jako statisticky významný a to na hladině významnosti $\alpha = 0,01$.

Dále nebyl zjištěn statistický významný rozdíl mezi faktory zkoumanými v této práci, tedy věk, počet sexuálních partnerů nebo délka partnerského vztahu a sexuální spokojenosti. Průměrný počet sexuálních partnerů obyvatel ČR zjištěný v tomto průzkumu byl 11,81 partnerů u mužů a 5,99 partnerů u žen.

U sexuálních dysfunkcí dosahovaly ženy průměrné hodnoty 3,33 na devíti bodové stupnici spokojenosti u anorgasmie a hodnoty 3,3 u vaginismu, zatímco u mužských dysfunkcí je průměrná hodnota u předčasné ejakulace 4,53. Toto číslo má navíc tendenci

pohybovat se dle věku a to tak, že v mladším věku je tato dysfunkce frekventovanější, v pozdějším věku se číslo nepatrně snižuje a zvyšuje se opět ve věku starším. Hodnoty 3,5 pak dosahují muži v oblasti impotence.

V oblastech komunikace, frekvence, nespokojenosti s pohlavním aktem, vyhýbání se pohlavnímu styku a absence smyslnosti, dosahují muži i ženy přibližně stejných hodnot. Jak jsem již zmínila dříve, tyto hodnoty se v minulém průzkumu prakticky nepodařilo propojit s ostatními zkoumanými faktory, průzkum sexuální spokojenosti tudíž neprokázal, že by byla tato spokojenost statisticky významně závislá na věku, počtu sexuálních partnerů nebo na délce vztahu, pouze faktor pohlaví vykazuje vyšší sexuální spokojenost.

6.4.2 **Ekvivalentní zahraniční výzkumy souvislosti sexuální spokojenosti a pěti faktory osobnosti**

Osobnostní dimenze a sexualita mezi ženami studentkami

(Personality Traits and Sexuality Among Female University Students)

Studie, kterou prováděli Doris E. Dorlacová a William E. Snell Jr., se zaměřovala na ženy, studentky a předpokládala souvislost mezi aspekty pěti dimenzí osobnosti a sexuálními vztahy respondentů. Jeden z cílů jejich výzkumu bylo zkoumat účinek dvou dimenzí osobnosti (neuroticismus a svědomitost) na sexuální perfekcionismus respondentů. Výzkum perfekcionismu dle Hewitta a Fletta (in Dorlac, Snell,2007) zahrnuje tři aspekty. Na sebe orientovaný perfekcionismus (zahrnující vysoké standardy na sebe sama, zvýšenou motivaci, kompulzivní snahu o sebe-vylepšení), sociálně předepsaný perfekcionismus (definován jako vnímání nerealistického očekávání okolí, že jedinec bude perfektní) Tento typ perfekcionismu by dle Frosta mohl být vyvinut jako odpověď na přílišné očekávání ze strany rodičů a tvrdou kritiku. (in Dorlac, Snell,2007) Třetí aspekt je perfekcionismu orientovaný na druhé. Je definován jako tendence k přímým, pevným a nerealistickým standardům osobního chování vůči ostatní a významným osobnostem v okolí jedince. Na zjištění míry perfekcionismu použili autoři Snellův Multidimensional Sexual Perfectionism Questionnaire (MSPQ). MSPQ rozlišuje 11 aspektů sexuálního perfekcionismu. (Dorlac, Snell,2007)

1. Na sebe orientovaný sexuální perfekcionismus,

2. sociálně předebraná sexuální perfekcionismus,
3. perfekcionismus současného sexuálního partnera – domnění, že partner má nastaveny nadměrně a extrémně vysoké standardy pro svého sexuálního partnera,
4. partnerovo očekávání perfektního sexuálního partnera - respondent se domnívá, že partner očekává, že mu bude perfektním sexuálním partnerem,
5. požadavek na perfektního sexuálního partnera – respondentovy nerealistické a perfekcionistické požadavky na sexuálního partnera,
6. znepokojení nad sexuálními chybami – respondent je příliš sebekritický ohledně vlastních sexuálních schopností,
7. osobní sexuální standardy – standardy ohledně sexuálního chování respondenta jsou nastaveny nadměrně vysoko,
8. partnerovo očekávání sexuálních standardů – tendence partnera k příliš perfekcionistickým standardům ohledně sexuálního chování respondenta,
9. partnerův sexuální kriticismus – partnerovo kritické hodnocení a očekávání pro jeho vlastní sexuální chování a schopnosti,
10. pochybnosti o něčí sexuální schopnosti – celkové neuspokojení nebo (a) nejistota ohledně vlastního sexuálního chování a spokojenosti,
11. sexuální organizace – osobnostní tendence zdůrazňovat uspořádanost a preciznost v každodenním uplatňování role sexuálního partnera.

(Dorlac, Snell,2007)

Studie měla vyšetřit, zda Big Five osobnostní dimenze mohou být spojeny s různými aspekty lidského sexuálního citění a emocemi a také zda tyto dimenze souvisí se sexuálním perfekcionismem. Přesněji byla hledána souvislost mezi neuroticismem, svědomitostí a sexuálním perfekcionismem, dále spojitost mezi výše zmíněnými dvěma dimenzemi osobnosti Big Five a pocity sexuálního uspokojení vysokoškolských studentek, sexuální úzkosti, deprese a sexuální motivace. Většina respondentek se pohybovala kolem věku 25 let a méně.

Výsledky:

V dimenzi svědomitosti se prokázala pozitivní spojitost se sexuální organizací (dle MSPQ) oproti negativní korelací této složky MSPQ s extraverzí. Extraverze oproti tomu pozitivně

korelovala s perfekcionismem současného sexuálního partnera. Studie odhalila, že ti, kteří jsou svědomití, ambiciózní, nezávislí, často tíhnou k sexuálnímu perfekcionismu, zvláště pak aspektu sexuální organizace. Tyto výsledky byly předpokládány, a to vzhledem k tomu, že svědomití lidé mají sklony k organizovanosti a perfekcionismu. Sexuální spokojenost pak dosahovala nejvyšší pozitivní korelace s dimenzí přívětivosti. (Dorlac, Snell,2007)

Sex a pětifaktorový model osobnosti

(Sex and The Five Factor Model of Personality)

V roce 1993 prezentovali v rámci International Academy of Sex Research v Californii výzkum založený na srovnávání osobnostního dotazníku NEO (NEO-PIR) a dotazníků Derogatis Sexual Functioning Inventory (DSFI) a Sociosexual Orientation Inventory (SOI). Autory tohoto výzkumu byli Cindy Mestonová, Paul Trapnell a Boris Gorzalka na Univerzitě v Britské Kolumbii. Cílem bylo prokázat spojitost mezi osobností a sexuálními znalostmi, sexuálním chováním a sexuálním přizpůsobením. Výzkumný soubor obsahoval 501 univerzitních studentů. Přívětivost se ukázala být nejkonzistentnějším prediktorem sexuálního chování obou pohlaví ze všech pěti zkoumaných dimenzí. Otevřenost se bez ohledu na pohlaví stala ukazatelem pro sexuální postoje a znalosti, stejně jako počet sexuálních partnerů. Sociální dominance (extraverze) ovlivňuje status panenství a počet sexuálních partnerů za život. Například sebehodnocení atraktivity silně souviselo s absencí statusu panenství, ale pouze u žen, nikoliv u mužů.

Sexuální chování:

Dominance (extraverze) úzce souvisela s počtem sexuálních partnerů u mužů a muži a ženy tíhající k přívětivosti uváděli častější pohlavní styk a větší počet sexuálních partnerů a také vykazovali vyšší skóre v oblasti sexuální fantazie dotazníku DSFI. Zmatení, sobečtí a lehce rozrušitelní muži a ženy byli více promiskuitní, než svědomití, příjemní a introvertní jedinci. Oproti tomu neuroticismus souvisel s nižší mírou sexuálních zkušeností u mužů; bojácní, neasertivní, úzkostní muži měli méně sexuálních zkušeností, než emocionálně stabilní muži. Sebehodnocení fyzické atraktivity silně ovlivňovalo sexuální zkušenost u žen. Otevřenost korelovala se sexuální fantazií a postoji, představivostí,

emocionální citlivostí u mužů a u žen souvisela otevřenost se zkušeností s širokou variabilitou fantazijních představ a liberálních postojů k sexuálnímu chování. Muži s liberálními postoji k sexuálnímu chování vykazovali tendenci k extroverzi, přívětivosti; ženy s liberálními postoji vykazovali tendenci ke stabilitě a přívětivosti.

Sexuální přizpůsobení:

Jedním z nejvíce zásadních zjištěním bylo, že žádná z dimenzí osobností Big Five neprokázala signifikantní souvislost se sexuální spokojeností. Mezi jedinci, kteří v současné době měli partnerský vztah, byla u starších mužů prokázána vyšší spokojenost s jejich sexuálními vztahy, než u mladších mužů. Opačně tomu však bylo u žen – starší ženy byly se současným partnerským vztahem méně spokojené, než mladší ženy. Sexuálně dysfunkční ženy i muži měli tendenci k úzkosti a konzervatismu.

Nevěra u heterosexuálních párů: demografické, interpersonální a osobnostní souvislosti s prediktory extradyadického sexu

(Infidelity in Heterosexual Couples: Demographic, Interpersonal, and Personality – Related Predictors of Extradyadic Sex)

Pojem „extradyadický“ odkazuje na široký rozsah chování vyskytujícího se mimo závazný vztah. Většina výzkumů se zaměřuje na vaginální pohlavní styk, ke kterému dochází mimo manželský svazek. Nicméně toto chování může být v rozsahu od intenzivních citových vztahů blízko přátelství, přes líbání, orální sex nebo jiné sexuální chování, přičemž jedinci nemusí být v manželském svazku. Například extradyadické chování probíhající na internetu je jednou z rostoucích oblastí výzkumu a to se zaměřením na jednotlivce, kteří se podílejí na tajných, často sexuálně nabitých interakcích s ostatními „online“ účastníky. Extradyadické vztahy jsou často charakterizovány jako emocionální nebo čistě sexuální. Citové vztahy zahrnují intenzivní přátelství nebo romantické pouto, ale chybí fyzická nebo sexuální složka. Sexuální vztahy jsou považovány za čistě fyzické, bez citového pouta nebo závazku. Někteří výzkumníci se domnívají, že nevěra častěji existuje v kontinuu sexuálního a emocionálního zapojení. (Milhausen, Mark, 2009)

Kristen P. Marková, Eric Janssen a Robin R. Milhausen uskutečnili výzkum ohledně nevěry v rámci heterosexuálních vztahů, ve kterém zkoumali souvislost s mimomanželským stykem a demografickými, interpersonálními a osobnostními faktory.

Soubor zahrnoval 506 mužů a 412 žen, kteří uvedli, že mají v současnosti monogamní sexuální vztah. K výzkumu byl použit dotazník Sexual Excitation/Inhibition (SES/SIS) a Mood and Sexuality Questionnaire. Další otázky na respondenty byly ohledně náboženství, vzdělání, příjmu, vztahu a sexuální spokojenosti a sexuální slučitelnosti. Téměř jedna čtvrtina mužů (23,2%) a o něco méně žen (19,2%) uvádělo, že během jejich současného vztahu „podvádějí“ (definováno jako zapojení do sexuálních interakcí s někým jiným, než jejich partnerem tak, že by mohli ohrozit nebo zranit svého partnera nebo jejich společný vztah).

Demografické faktory:

Jedinci, kteří uváděli zapojení do nevěry během jejich partnerského vztahu, se nacházeli spíše mezi staršími z respondentů než ti, kteří nevěru neudávali (rozdíl však nebyl signifikantní). Respondenti, kteří se hlásili k nějakému z náboženství, uváděli nevěru méně často, než ti, kteří sami sebe uváděli jako nevěřící. Respondenti zaměstnaní na plný úvazek uváděli nižší míru nevěry.

Interpersonální faktory:

Respondenti uvádějící nevěru během jejich současného vztahu zároveň uváděli vyšší míru známostí „na jednu noc“ v průběhu jejich života. Ti, kteří uváděli praktikování análního styku jednou nebo vícekrát za posledních šest měsíců, byli častěji zapojeni do nevěry, než respondenti, kteří uváděli, že anální styk nepraktikují, zároveň se však neprokázala užší spojitost s četností vaginálního styku a nevěry, tedy nebyl signifikantní rozdíl mezi účastí na nevěře a četností sexuálního styku, masturbační aktivitou nebo vaginálním stykem

Osobnostní faktory:

62% žen, které se dopouštěly nevěry během jejich manželství, uvedlo nižší stupeň spokojenosti se svým vztahem, na rozdíl od 40% žen, které byly spokojené se svým vztahem. Muži, účastníci se nevěry, zaznamenali vyšší skóre sexuální excitace a nižší

sexuální inhibici v důsledku se stálou výkonností. Muži, účastníci se nevěry, mají vyšší tendenci k lítosti nad svým sexuálním chováním. (Přičemž studie uváděná výše – Andrews, 2008 – je uváděno, že ženy se snaží častěji než muži nevěru napravit a projevují nad ní lítost). Ženy zapojené do nevěry taktéž dosahovaly vyšší skóre u sexuální excitace a nižší inhibice v důsledku selhání výkonu a také dosahovaly nižší míry sexuální inhibice v závislosti na stálé výkonnosti.

Predikce nevěry u žen:

Jedním z faktorů podílejícím se na zapojení žen do nevěry je uváděna spokojenost v současném partnerském vztahu (štěstí). Ženy, které uvedly nízkou míru pocíťovaného štěstí v současném vztahu, uváděly více jak dva a půl krát častěji nevěru. Také ženy uvádějící nízkou kompatibilitu z hlediska sexuálních postojů a hodnot, uvádějí téměř třikrát častěji nevěru ve svém vztahu, zatímco míra sexuální spokojenosti ve vztahu nehrála roli pro zapojení se do nevěry.

Predikce nevěry u mužů:

U mužů nebyla nalezena spojitost mezi mírou spokojenosti (štěstí) ve vztahu, kompatibilitou z hlediska sexuálních postojů a hodnot, kompatibilitou ohledně frekvence nebo důležitosti sexuálních styků, sexuální spokojeností ve vztahu a nevěrou.

6.4.3 **Shrnutí**

Studie Dorlacové a Snella ohledně pěti dimenzí osobností a sexualitou studentek prokázala pozitivní souvislost mezi dimenzí přívětivosti a sexuální spokojeností studentek. Mestonová, Trapnell a Gorzalka prokázali hned několik signifikantních souvislostí mezi lidskou sexualitou a osobností. Přívětivost je pak v jejich studii spojována s vyšší četností sexuálních partnerů a promiskuitě stejně jako nízká míra svědomitosti. Vyšší míra otevřenosti vůči zkušenostem vedla u mužů i žen k liberálnějším postojům ohledně sexuálního chování. Výzkumy ohledně osobnostních a interpersonálních souvislostí s nevěrou prokazují častější mimopartnerské vztahy (emocionální či sexuální) při nižší míře pocíťovaného štěstí v současném vztahu a nižší míře kompatibility postojů ohledně sexuálního chování u žen, nicméně žádný faktor neukazuje na takovou predikci u mužů, což potvrdil výzkum Markové, Jansseny a Milhausena. Mimo výzkumu Dorlacové a Snella

však žádný z uvedených výzkumů neprokázal spojitost mezi osobnostními faktory a sexuální spokojeností. Drobné souvislosti mezi sexuální spokojeností a demografickými faktory však prokázal opět výzkum Dorlacové a Snella, stejně tak ale tyto faktory hrály roli i ve výzkumech nevěry, kde míru četnosti mimopartnerských nebo mimomanželských vztahů ovlivňovalo například náboženství, věk nebo pracovní úvazek.

II. VÝZKUMNÁ ČÁST

7 Výzkumný problém a cíle práce

Tato práce se soustřeďuje na bližší seznámení se sexuální spokojeností a s dalšími aspekty lidské sexuality. Především pak na souvislost lidské sexuality a pěti dimenzemi osobnosti Big Five. Prozkoumání dostupných studií na toto téma a aplikací studie vlastní se přiblíží k možným souvislostem a spojitostem v oblasti osobnosti, sexuality a její spokojenosti s ní. Podružně se také zabývá sexuálními vztahy mimo stálý partnerský vztah a motivy pro započetí nebo udržení takového vztahu. Mezi výzkumnými otázkami se také nacházejí postoje k sexuálnímu chování nebo orientaci.

7.1 Cíle práce

Hlavním cílem této práce je prozkoumání souvislosti mezi sexuální spokojeností a dimenzemi osobnosti, jako je jsou extraverte, neuroticismus, přívětivost, otevřenost vůči zkušenosti a svědomitost. Porovnává tyto dimenze osobnosti i s dalšími aspekty sexuálního života a analyzuje další možné proměnné, které mohou mít vliv na výše zmíněné. Cílem je seznámit širší veřejnost jak s již uskutečněnými výzkumy v oblasti lidské sexuality, tak prozkoumat a následně prokázat souvislosti mezi jevy jako jsou sexuální aktivity, praktiky, sexuální zkušenost, postoje k sexuálnímu chování a sexuální spokojenosti a pěti dimenzemi osobnosti.

Pomocí kvantitativní studie a použití jak osobnostního dotazníku, tak dotazníku zjišťujícího sexuální aktivity a spokojenost respondenta si práce klade za cíl prokázání kauzálních souvislostí a to s přihlédnutím k dalším zahraničním i českým studiím.

Práce si neklade za cíl objasnit veškeré aspekty lidské sexuality ani jednoznačně určit, které z nich mají jedinečný a výlučný vliv na spokojenost se sexuální spokojeností, ale přinejmenším je přáním a cílem výzkumníka popsat, zkoumat a vysvětlit tolik souvislostí, kolik je v rámci práce možné tak, aby poskytovala užší pohled na dané téma a přinesla alespoň minimální nové poznatky o lidské sexualitě.

8 Výzkumná otázka – hypotézy

- H₁ – Respondenti uvádějící spokojenost se svým sexuálním životem dosahují statisticky významně vyššího skóre v dimenzi přívětivosti.
- H₂ - Respondenti uvádějící vyšší počet sexuálních partnerů dosahují statisticky významně vyššího skóre v dimenzi otevřenosti.
- H₃ - Respondenti uvádějící vyšší počet náhodných sexuálních styků dosahují statisticky významně vyššího skóre v dimenzi otevřenosti.
- H₄ - Respondenti uvádějící vyšší počet sexuálních partnerů dosahují statisticky významně vyššího skóre v dimenzi extraverze.
- H₅ - Respondenti dosahující statisticky významně vyššího skóre v dimenzi přívětivosti budou více tolerantní k homosexualitě.
- H₆ - Respondenti dosahující statisticky významně vyššího skóre v dimenzi přívětivosti budou více tolerantní k náhodným sexuálním stykům.
- H₇ - Respondenti uvádějící spokojenost se svým sexuálním životem dosahují statisticky významně nižšího skóre v dimenzi neuroticismu.

9 Zvolený typ výzkumu

9.1 Dotazník sexuální spokojenosti a partnerských sexuálních aktivit

Pro svoji práci jsem zvolila mnou vytvořený dotazník. K této metodě jsem se rozhodla především proto, že v předchozím mnou provedeném výzkumu se neosvědčil dotazník GRISS (Dotazník sexuální spokojenosti) autorů Johna Rusta a Susan Golombokové (1999). Tento dotazník se zakládal na subškálách sexuálních dysfunkcí mužů a žen, což se neukázalo jako vhodný ukazatel pro spokojenost se sexuálním životem respondentů. Ani jiné dotazníky, ať již standardizované pro české podmínky, nebo ty zahraniční, se také neprokázaly jako vyloženě vhodné pro typ výzkumu, který provádím. Tento dotazník se skládá z několika otázek, které mají od respondentů získat informace nejen o jejich sexuální spokojenosti, ale také o dalších faktorech jejich sexuálního chování a prožívání. Kromě spokojenosti by měli ověřovat i srovnání respondenta s jeho sexuálním, resp. stálým partnerem. Dále je do dotazníku pro tyto účely zahrnut počet sexuálních partnerů, stejně jako tomu bylo v mém předchozím výzkumu. Sexuální spokojenost je zde dotazována uzavřenou otázkou s možností odpovědi „ano“ či „ne“. I když by bylo možné se dotazovat i Likertovou škálou, která by dávala respondentovi širší možnost popisu a rozlišení spokojenosti na určité škále spokojenosti, zvolila jsem tuto metodu jako vhodnější. Vzhledem k tomu, že Likertova škála ve výsledku výzkumníkovi poskytuje mnoho dat, je následně komplikovanější přiřadit tato data k ostatním posuzovaným faktorům. Respondent má také možnost určit ze tří možností (s možností zvolit libovolný počet položek) ohledně zdroje jeho sexuální spokojenosti, tedy díky jaké z položek je nejvíce spokojen se svým sexuálním životem, přičemž se dělí na jeho stálého partnera, na jiného než jeho stálého partnera nebo na respondenta samotného jako zdroj sexuální spokojenosti.

Dále se dotazník zabývá otázkami pro zjištění doby první soulože respondenta, stykem s příležitostným partnerem (na jednu noc), četností pohlavního styku, partnerské sexuální aktivity a mimopartnerskými nebo mimomanželskými styky.

9.2 Osobnostní dotazník

Druhým použitým dotazníkem, který má sloužit pro analýzu souvislostí je pětifaktorový osobnostní dotazník NEO-FFI (NEO Five-Factor Inventory).

Osobnostní inventáře NEO vznikly pomocí shlukové analýzy Cattellova dotazníku The Sixteen Personality Factor Questionnaire (16 PF). Autory samotných NEO inventářů jsou Costa a McCrae. Ke třem původním faktorům (neuroticismus, extraverte a otevřenost) později přibyly další dva (přívětivost a svědomitost) a to díky faktorové analýze, která umožnila tyto dimenze zařadit do modelu NEO, přičemž při vytváření inventářů bylo postupováno pomocí postupů běžných pro faktorovou analýzu. Škály a subškály měly obsahovat takové osobnostní charakteristiky, které jsou obsaženy v běžné psychologické literatuře a dokonce i při popisu osobnosti v běžném jazyce, což by mělo poskytnout velkou výhodu pro diagnostiku. Navíc díky rozčlenění položek do subškál je možno posuzovat široký okruh souvisejících osobnostních charakteristik v dané dimenzi. NEO - FFI jako zkrácená verze postrádá těchto výhod, test postrádá subškály, tedy i jemnější nuance v té dané dimenzi osobnosti. Každá z pěti škál je složena z dvanácti položek, které nejlépe vystihují škály z NEO-PI. Původně byla tato verze určena pro mladší respondenty, resp. děti, kterým kratší verze logicky vyhovovala lépe. Autory české verze inventáře jsou Martina Hřebíčková a Tomáš Urbánek, kteří jej vydali pod Testcentrem v roce 2001. (Hřebíčková, 2011)

V mé práci jsem se rozhodla použít tuto skromnější, ale kratší verzi dotazníku hned z několika důvodů. Hlavním z důvodů je časová dotace, která sice není u kompletního dotazníku tak náročná na respondenta, ale vzhledem k připojení dalšího dotazníku ohledně respondentova sexuálního života a spokojenosti je délka aktivity respondenta již poměrně dlouhá. Předpokládám tedy, že snížením času pro vyplňování dosáhnou většího množství dokončených dotazníků, včetně toho, že obsahově chudší verze dotazníku s menší výpovědní hodnotou je pro mojí práci a výzkum i tak dostačující, protože není za potřebí mnou sledované faktory srovnávat s takto detailní charakteristikou osobnosti. Vzhledem k mým možnostem a rozsahu této práce je rozlišení do pěti základních dimenzí adekvátní i bez bližšího upřesnění.

9.3 Normy pro českou verzi NEO pětifaktorového osobnostního inventáře

Soubor analyzovaný autory pro účely uvedení inventáře do českých podmínek obsahoval dvě různě velké skupiny osob různého věku (15-21 let a 22 – 75 let), přičemž tento věk je přibližně normálně rozložen. V souboru celkem bylo 416 mužů a 685 žen. Vzhledem

k různorodosti souborů při rozdělení podle věku nebo pohlaví byla použita korelace jednotlivých škál s dichotomickými proměnnými místo standardního t-testu. V celém nerozděleném souboru pak ženy dosahovaly vyššího hodnocení ve všech pěti škálách (u souboru 22-75 let šlo již jen o Svědomitost a Přívětivost). Starší respondenti obecně se pak hodnotí jako přívětivější a svědomitější. Respondentky ze skupiny starších žen se pak hodnotí jako méně neurotické než ženy ve skupině mladší.

10 Metody získávání dat

Data byla získávána pomocí výše zmíněných dvou dotazníků. Ty byly distribuovány prostřednictvím internetového portálu „vyp1nto.cz“. Výzkum byl rozdělen do třech skupin. První skupinu tvořili respondenti, kterými byli dobrovolní návštěvníci portálu, pro které byl dotazník veřejně přístupný po přihlášení. Druhou skupinou byli zaměstnanci veřejné správy, kterým byl rozeslán průvodní dopis e-mailem spolu s odkazem na přesně tutéž formu dotazníku, ale pro veřejnost uzavřenou, stejně tomu tak bylo ve třetí skupině studentů psychologie dálkového i prezenčního studia na Univerzitě Palackého v Olomouci. Průvodní dopis stejně jako samotný dotazník nejprve prošel pilotní kontrolou, tak aby jejich znění bylo co nejsrozumitelnější a respondenti byli co nejvíce motivováni k samotnému vyplnění.

Výzkum prostřednictvím internetu zahrnuje mnohé výhody, ale stejně tak i nevýhody. Vzhledem k povaze a tématu mého výzkumu mi anonymita poskytovaná internetem připadá jako vhodně zvolená, stejně jako časová úspora jak pro respondenty, tak pro administrátora. Ohledně důvěryhodnosti a výpovědní hodnoty takto získaných dat, jsem přesvědčena, že při takto intimní tematice nemohu zajistit, aby respondent uváděl pravdivé informace ani při přímém kontaktu s respondentem, tedy pokud nad ním nemám dohled. Choulostivost a obsahová stránka výzkumu může přilákat respondenty s různorodou motivací (jako například znehodnocení výzkumu nebo pouhé rozptýlení, pubertální zesměšňování daného tématu, apod.). Pokusila jsem se tento faktor eliminovat tím, že pouze jedna ze tří skupin respondentů se může účastnit veřejného dotazování, tedy dotazník nebyl distribuován na sociálních sítích apod., aby nepřilákal respondenty s nesprávnou motivací. Dále pak (jako již v minulém, mnou provedeném, výzkumu) jsem důkladnou analýzou vyřadila nápadné dotazníky při souhrě abnormálně vyplněných dat ve více jak jedné otázce (např. věk 8 let při hodnotě 100 sexuálních partnerek a dalších neobvyklých faktorů). I přesto nemohu zaručit, že některý z dotazníků nebyl vyplněn nepravdivě, to však (jak jsem uvedla výše) nemohu zaručit ani u jiných typů výzkumu, než je internetové dotazování.

Vyplnění dotazníku bylo omezeno na jednu účast z jedné IP adresy a provozovatel serveru písemně potvrdil, že přesto, že data jsou nadále uchovávána, není s nimi nikterak manipulováno a výsledky z uzavřených výzkumu nejsou ani veřejně prezentovány.

11 Metody zpracování a analýzy dat

Díky elektronickému zpracování výzkumu jsou přímým výstupem stejně tak i elektronická data ve formě souboru Microsoft Excel. Odpovědi jsou zakódované, tudíž prvním krokem ke zpracování bylo jejich rozkódování a následné přiřazení příslušných bodů za odpověď. Před samotnou analýzou proběhla detailní kontrola jednotlivých dotazníků, zda neobsahují navzájem nesourodé a abnormální odpovědi, kvůli kterým by bylo nutné odpovědi vyřadit. Například jeden z respondentů připojil ke svému dotazníku poznámku o nepravdivém vyplnění části dotazníku, který zahrnovala osobnostní inventář NEO a s tím, že tento dotazník již absolvoval v minulosti vícekrát a uvedl své hodnoty, aby byly přiřazeny. Toto jsem považovala za nemožné, protože jednak neuvedl typ osobnostního inventáře NEO, kterého se výsledky týkaly, ale především takto dle mého názoru nelze výsledky dodatečně sloučit z mnoha jiných závažnějších důvodů. Tento a podobně deformované dotazníky byly z výzkumu vyřazeny. Nejnáročnější a nejobsáhlejší částí procesu vyhodnocování dat byla pak samotná analýza dat. Porovnávána byla nejen korelace mezi osobnostními charakteristikami a sexuální spokojeností respondenta, ale zároveň i všechny ostatní aspekty sexuálního chování a prožívání respondenta a to jak mezi sebou, tak v souvislosti s demografickými údaji, včetně porovnávání skupin mezi sebou. Jednalo se tedy o velice obsáhlou analýzu s mnoha faktory a s mnoha proměnnými.

12 Etické problémy a způsob jejich řešení

V předmětu zkoumání nesleduji žádné závažnější etické problémy. V úvodu dotazníku byl informovaný souhlas účastníků, ve kterém byl popsán účel výzkumu, výzkumník, i anonymita výzkumu a instrukce pro jeho vyplňování.

Z reakcí některých respondentů však vyplývá (jednalo se především o soubor zaměstnanců veřejné správy), že předmět a obsah výzkumu je pro ně značně nepříjemný, a nemají zájem se na takovém výzkumu podílet. Toto vysvětluje velmi nízkou návratnost u této skupiny. Lze ale předpokládat, že tyto osoby se neúčastnily výzkumu jako takového, tedy ani nezapočali vyplňování samotného dotazníku. Při přihlédnutí k samotné ztrátovosti respondentů u konkrétních otázek, se žádná z nich nejeví jako čtenější pro ukončení vyplňování, proto se domnívám, že konkrétní obsah dotazníku a forma otázek nepůsobila respondentům žádné nebo velice malé komplikace.

13 Soubor

Jak je již výše uvedeno, celkový soubor tvořily tři skupiny respondentů. Jednalo se o veřejnou tedy smíšenou kontrolní skupinu respondentů, kteří jsou klienti portálu, jež výzkum zprostředkoval (Skupina A). Druhou skupinou byli prezenční a dálkoví studenti psychologie (Skupina B) a třetí zaměstnanci státní správy (Skupina C). Veřejnost měla tedy představovat kontrolní skupinu, zatímco u druhých dvou skupin jsem předpokládala odlišnost osobnostních vlastností na základě jejich odborné specializace (resp. zaměstnání či studijního oboru). U těchto dvou skupin byli respondenti osloveni a požádáni o vyplnění dotazníku se všemi informacemi k tomu potřebnými. Žádost o vyplnění byla rozeslána na 60 e-mailových adres ze Skupiny B (přičemž mezi adresami byly společné studentské mailové schránky, které navštěvují desítky až stovky studentů zároveň) a na 750 e-mailových adres Skupiny C, přičemž tyto adresy byly získávány z veřejně dostupných webů státní správy. Za Skupinu B bylo vyplněno 54 dotazníků a za Skupinu C 40 dotazníků. Návratnost u těchto skupin není možné určovat stejným způsobem, protože jak jsem již popsala výše, u skupiny studentů byly žádosti odeslány na společné maily, zatímco ve druhé skupině na jednotlivé adresy uchazečů, přičemž byli přímo požádáni, aby doručenou zprávu nikterak dále nešířili mezi své kolegy ani jinam. Přesto je však pravděpodobné, že u skupiny C se jedná o poněkud nižší návratnost, což zároveň i odpovídá motivaci a časovým možnostem jednotlivých skupin. Přesnější údaje návratnosti nabízí faktické dokončení dotazníku, tedy skutečnost, kolik z respondentů, kteří dotazník spustili, jej také dokončili. U Skupiny C byla tato návratnost 31,4% a u Skupiny B 70,5%. Vzhledem ke specifickým důvodům, které uváděli respondenti Skupiny C pomocí k tomu zřízené e-mailové adresy a diskuzí u dotazníku, vyvozují souvislost mezi nízkou návratností v této skupině a vyšší citlivostí této skupiny respondentů na citlivá a intimní data. Tomu nasvědčuje i podrobnější analýza ztrátovosti respondentů, dle typu konkrétních otázek, při kterých respondent vyplňování předčasně ukončil. Skupina A dosáhla počtu 192 vyplněných dotazníků při návratnosti 56,3%. Celkově tedy soubor dosáhl celkového počtu N=286. Bohužel však došlo opět k nerovnoměrnému rozložení a to jen vzhledem k věku (stejně jako v odchozím výzkum, čehož jsem se snažila v tomto případě vyvarovat), ale také k nerovnoměrnému poměru mužů a žen v souboru. Celkem vyplnilo dotazník 219 žen oproti 67 mužům, přičemž nejmenší byl tento rozdíl ve Skupině C a nejvyšší ve Skupině B. Věkové rozložení je pak znázorněno v tabulce č.1.

Tabulka 1 Statistická poloha	Hodnota pro Skupinu A	Hodnota pro skupinu B	Hodnota pro Skupinu C
Průměr:	24.74	23.16	41.25
Minimum:	18	20	26
Maximum:	43	31	66
Variační rozpětí:	25	11	40
Rozptyl:	31.91	5.44	106.65
Směrodatná odchylka:	5.65	2.33	10.33
Medián:	23	23	38.5
Modus:	22	24	32

Automaticky vyřazeni byli respondenti, kteří dle dotazníku doposud neměli pohlavní styk nikdy, tedy data by nebyla relevantní u většiny následujících otázek. Vzhledem k tomu, že v úvodu dotazníku bylo současně s informovaným souhlasem uvedeno, že se jedná o výzkum heterosexuálních sexuálních vztahů a chování, přesto se výzkumu zúčastnilo i několik respondentů preferujících nebo v současné době udržujících partnerské vztahy homosexuální. Ačkoliv bych osobně ocenila sběr dat bez ohledu na sexuální orientaci, z různých důvodů nebylo možné tuto část respondentů zahrnout do výzkumu. Dotazník by musel být přizpůsoben a rozšířen o několik dalších variant, stejně tak jako výsledky s jejich širšími souvislostmi by již přehltli celkový objem práce a zkoumaného problému. V neposlední řadě se pokouším i o srovnání tohoto výzkumu s jinými ekvivalentními zahraničními výzkumy, které rovněž zkoumají výlučně heterosexuální vztahy. I když by mě výše uvedené rozšíření výsledků o tento faktor velmi zajímalo, z časových a věcných důvodů nebylo možné. Vnímám to však jako příležitost pro případné navazující výzkumy. Tedy přestože byli respondenti (udržující v současné době homosexuální partnerský vztah) s tímto faktem obeznámeni a přestože by je více než jedna otázka měla z tohoto dotazníku vyloučit minimálně po zahájení vyplňování, nemohu s naprostou jistotou vyloučit, že se výzkumu nezúčastnili a to na základě doručených zpráv a diskuzí u dotazníků. Dále byl vyloučen např. respondent, který místo vyplnění části dotazníku NEO zapsal údaje o jeho

skóru, kterého dosáhl již v minulosti a nechtěl proto vyplňovat celý dotazník a podobně abnormálně vyplněné dotazníky.

14 Výsledky

14.1 Popisná statistika

Údaje o rozložení věku a poměru mužů a žen již uvádí tabulka č. 1 výše, hodnoty, další sledovanou položkou bylo dosažené skóre v dotazníku NEO, které jsou uvedené v Tabulce č. 2. Uvedené hodnoty jsou průměry percentilu převedené z hrubého skóru a to dle norem uvedených pro celý soubor, nikoliv dle věkových skupin či pohlaví. Toto rozhodnutí plyne druhu a rozložení souboru v souladu s manuálem. Z údajů vyplývá, že skupina tvořená veřejností dosáhla středních hodnot výsledků s výjimkou hodnoty extraverze, kde se skupina nepohybuje přímo kolem středu. Oproti tomu druhé dvě skupiny založené na základě odbornosti (zaměstnání či studia) dosahují odlišných výsledků především v dimenzi extraverze a přívětivosti a obě skupiny se odlišují od kontrolní v dimenzi svědomitosti i neuroticismu. Rozlišení mezi výsledky dle pohlaví by nemělo přílišnou výpovědní hodnotu díky výše zmíněnému nepoměru, obzvláště pak ve skupině B.

Tabulka 2 – Rozložení výsledků NEO mezi skupinami

	Neuroticismus	Extraverze	Otevřenost	Přívětivost	Svědomitost
Skupina A	53	36	53	46	52
Skupina B	39	53	57	65	63
Skupina C	39	42	51	48	69

Hodnoty, kterých respondenti dosahovali ve vybraných otázkách z dotazníku sexuální spokojenosti a partnerských sexuálních aktivit, jsou rozděleny do následujících tabulek dle skupin oblasti dotazování.

14.1.1 Sexuální vybití

Respondenti, kteří uvedli, že mají v současné době stálý partnerský vztah, byli dále dotazováni, zda v tomto vztahu mají se svým partnerem/partnerkou v současnosti pohlavní styk a pokud ano, kolikrát v průměru za měsíc. Respondenti s i bez stálého partnerského vztahu byli dále dotazováni na současnou potřebu sexuálního vybití a dále na skutečné sexuální vybití a to z jakéhokoliv zdroje. Odpovědi uvedené v oblasti sexuálního vybití jsou uvedeny ve formě průměru (za měsíc) v následující Tabulce č. 3

Tabulka 3 – Míra sexuálního vybití

	Skupina A		Skupina B		Skupina C	
	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy
Sexuální vybití se současnou partnerkou (partnerem)	8,8	10	12,3	10,7	7,1	7,6
Potřeba sexuálního vybití	23,7	12,9	16,7	13,6	9,6	10,2
Dosažené sexuální vybití z jakéhokoliv zdroje	25,75*	11,27	22	12,2	12,9	8,4

*modus=8, medián=17,5

Data týkající se sexuálního vybití respondentů lze interpretovat různým způsobem. Sama o sobě však nemají příliš velkou výpovědní hodnotu, blíže se jimi lze zabývat v kontextu dalších proměnných, jak je uvedeno níže v dalších kapitolách. Jasně a jednoznačně lze definovat především data o sexuálním vybití se současnou partnerkou nebo partnerem. Další informací, které si nelze nepovšimnout je, že muži uvádějí nižší potřebu sexuálního vybití, než je jejich skutečné sexuální vybití, zatímco u žen se projevuje trend přesně opačný, ani z toho však nelze mnoho usuzovat bez dalších souvislostí.

14.1.2 Partnerské sexuální praktiky

Další ze skupiny otázek se týkala délky jak sexuálního styku, tak přede hry včetně posouzení, zda se respondent považuje za více, méně nebo stejně sexuálně náročného jak je jeho partner/partnerka, tyto údaje jsou obsaženy v následující tabulce (č.4) v průměrných hodnotách minut a procent (pro údaje o určení náročnosti oproti partnerovi).

Tabulka 4

	Skupina A		Skupina B		Skupina C	
	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy
Délka přede hry	15,47	11,53	14,33	14,64	13,88	14,11
Délka soulože	17,47	16,43	14,67	19,21	17,47	17,89
Sexuálně náročnější než partner/ka	39%	30%	17%	30%	42%	43%
Sexuálně stejně náročný jako partner/ka	47%	43%	67%	49%	32%	43%
Sexuálně méně náročný než partner/ka	14%	27%	17%	21%	26%	14%

14.1.3 Spokojenost se svým sexuálním životem

Respondenti byli dotazováni na sexuální spokojenost formou odpovědi „ano/ne“ (tab. č.5). Další otázka související s jejich sexuální spokojeností byla směřována na zdroj této spokojenosti. Mohli vybrat libovolný počet odpovědí, které udávaly, díky čemu jsou ve svém sexuálním životě spokojeni (Tabulka č. 6).

Tabulka 5 – Sexuální spokojenost respondentů

	Skupina A		Skupina B		Skupina C	
	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy
Spokojen/a	61%	58%	33%	77%	63%	67%

Výrazně rozdílnou hodnotu uváděnou muži ve Skupině B pravděpodobně ovlivnil nízký počet mužských respondentů v této skupině, jak již bylo uvedeno výše. S výjimkou této skupiny je uváděné procento respondentů spokojených se svým sexuálním životem přibližně stejné napříč pohlavím i skupinami a to kolem 65% spokojených respondentů.

Tabulka 6 – Uvedený zdroj sexuální spokojenosti

%	Skupina A		Skupina B		Skupina C	
	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy
Spokojený/á díky svému stálému partnerovi/partnerce	61	67	50	81	53	71
...díky sobě samému	56	47	83	51	32	29
...díky jiné než své stálé partnerce/partnerovi	8	16	0	14	26	14

14.1.4 Partnerská věrnost

Ohledně nevěry a to jak v manželském, tak v partnerském vztahu byli respondenti dotazováni jednak s ohledem na to, zda se již za život takové nevěry (ve smyslu sexuálního styku) dopustili, pokud ano, pak s kolika partnerkami za život, zda mají takový styk v současnosti a pokud ano, jaká je přibližná charakteristika tohoto vztahu (viz tabulka č. 7).

Tabulka 7 – Partnerská nevěra

	Skupina A		Skupina B		Skupina C	
	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy
Dopustil/a se někdy v životě nevěry	36%	39%	67%	28%	89%	57%
Pokud ano, tak v průměru s počtem partnerů/partnerek	3	3*	2	2	11 (mo1,me8)	5 (mo2,me2,5)
V současné době má takový styk:	7%	9%	25%	25%	35%	33%
Charakteristika - intenzivní emocionální vztah (včetně pohlavního styku, nepřesahující 6 měsíců)	100%	40%	0%	0%	0%	0%
- intenzivní emocionální vztah (včetně pohlavního styku, přesahující 6 měsíců)	0%	0%	0%	0%	67%	0%
- příležitostný styk (nepřesahující 6 měsíců)	0%	40%	0%	67%	0%	0%
- příležitostný styk (přesahující 6 měsíců)	0%	20%	100%	33%	33%	100%

*modus=2, medián=2

Ve skupině C se prokázal vyšší počet respondentů, kteří přiznali, že se již za svůj život dopustili nevěry, než ve Skupině A, porovnat výsledky se skupinou B však není dle mého názoru možné, vzhledem k nízkému počtu mužských respondentů v této skupině jak již bylo uvedeno výše.

Ve všech skupinách se ukázala jako čtenější charakteristika v současnosti prožívaného mimopartnerského nebo mimomanželského vztahu „intenzivní emocionální vztah“ a to u mužů v různě dlouhé době. U žen pak byla čtenější charakteristika ve smyslu „příležitostný styk“ v různě dlouhé době.

14.2 Zkušenost respondentů s některými vybranými partnerskými sexuálními aktivitami

Respondenti byly dále dotazováni na sexuální aktivity, zkušenost s nimi a jaká je četnost jejich užívání v jejich sexuálním životě. Jedná se o aktivity jako je vaginální styk, anální styk, orální styk, orálně-anální styk, felace, cunnilingus a jiné druhy dráždění genitálu. Výsledky jsou uvedeny v tabulce č. 8.

Tabulka 8 – Sexuální praktiky (v absolutních hodnotách)

Aktivita	Vždy		V polovině a více styků		Méně než v polovině styků		Nikdy	
	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	Ženy
Vaginální soulož	38	134	20	50	1	10	1	1
Felace	11	26	17	78	28	78	4	13
Cunnilingus	24	88	20	69	11	33	5	5
Ejakulace do úst	1	6	7	23	27	84	25	82
Anální soulož	4	0	2	3	13	57	41	135
Oroanální styk	3	+1	2	5	13	31	42	158

Z tabulky je rozpoznatelné že nejčetnější, respektive nejběžněji užívanou praktikou je především vaginální soulož, dále pak cunnilingus a felace. Méně zkušeností uvádějí respondenti s praktikami jako je ejakulace do úst, anální styk, oroanální styk.

14.3 Sexuální chování

Při sloučení souboru výsledky potvrdily vyšší spokojenost u žen v poměru 63% žen spokojených se svým sexuálním životem oproti 58% spokojených mužů. Největší udávaný podíl na spokojenosti mužů i žen s jejich sexuálním životem se vztahoval k jejich stálému partnerovi, 12% mužů a 11% žen označilo mezi zdroji jejich sexuální spokojenosti jiného

než svého stálého partnera. Nevěru pak ve větší míře přiznávají muži; 58% z nich přiznalo, že již někdy v životě měli mimopartnerský, nebo mimomanželský styk, zatímco mezi ženami se k nevěře přiznalo 38% žen. V současnosti, tedy v době vyplňování dotazníků, takový druh vztahu udržovalo 22% mužů a 16% žen. Významnější rozdíl pak byl v udávaném počtu partnerů tohoto druhu sexuálního vztahu, tedy kolik partnerů uvedl respondent jako těch, se kterými v životě měl mimopartnerský nebo mimomanželský styk. U mužů se jednalo v průměru o 4 partnerky za život a u žen o jednoho (pro srovnání průměrný počet sexuálních partnerů za život bylo 10 partnerek u mužů, při odstranění dvou extrémních hodnot, a 4 partneri za život u žen, tedy velice zjednodušeně lze říci, že 40% ze všech sexuálních partnerek u mužů a 25% ze všech sexuálních partnerů u žen je takzvaně „tajných“). Velice zajímavý pohled na okolnosti nevěry partnerů pak nabízí data o povaze vztahů, probíhajících mimo partnerský vztah. Vzhledem k předešlému teoretickému výkladu lze předpokládat, že emocionálnější z obou dvou pohlaví budou ženy, avšak pokud respondent udával, že má v současnosti mimopartnerský nebo mimomanželský vztah, zároveň měl označit povahu tohoto vztahu. V tom případě pak 62% mužů označilo svůj současný vztah mimo partnerství jako „Intenzivní emocionální vztah“ (12% v době trvání kratší než 6 měsíců, 50% v době trvání delší než 6 měsíců) a pouze 38% jako „Příležitostný sexuální styk“ v době trvání delší než 6 měsíců (žádný z dotazovaných mužů nevybral možnost „Příležitostný sexuální styk“ kratší než 6 měsíců. U žen však toto rozložení bylo opačné, 83% z nich označilo svůj současný vztah, probíhající mimo stálý partnerský vztah, jako „Příležitostný sexuální styk“ (33% v době nepřesahující 6 měsíců, 50% v době přesahující 6 měsíců), 17% označilo vztah jako „Intenzivní emocionální vztah“ nepřesahující 6 měsíců a variantu s trváním déle jak 6 měsíců neoznačila žádná z dotazovaných žen.

Z uvedených výsledků tedy vyplývá, že ženy se dopouštějí nevěry v menší míře než muži a s menším počtem partnerů a pokud se nevěry dopouštějí, jedná se ve větší míře spíše o příležitostný sexuální styk, než o intenzivnější a hlubší emocionální vztah se sexuálním stykem. Přestože jinak jsou ženy v odborné literatuře i lidové slovesnosti označovány za emocionálnější a více zaměřené na vztah, pokud jde o nevěru, toto pravidlo neplatí nebo platí za předpokladu, že jejich emocionální vybití směřují do stálého vztahu a takto pouze kompenzují nespokojenost se sexuální složkou vztahu. Necelých 70% žen,

kteří mají v současnosti stálý partnerský vztah, je spokojených se svým sexuálním životem, přičemž z těchto spokojených zadaných žen se 4% v současnosti dopouštějí nevěry (zadané ženy nespokojené se svým sexuálním životem se oproti tomu dopouštějí nevěry v 9% případů). Navíc toto malé procento žen, které mají stálý partnerský vztah, jsou spokojeny a dopouštějí se nevěry i tak v 75% uvádějí spokojenost se svým sexuálním životem právě díky svému současnému partnerovi (50% dokonce výlučně díky svému současnému partnerovi). Všechny tyto ženy uvádějí, že mají v současnosti potřebu sexuálního vybití a dostává se jim minimálně tolik sexuálního vybití, kolik požadují nebo i více, ale všechny uvádějí nižší počet sexuálních styků za měsíc v průměru, než je jimi udávaná potřeba, nebo jejich skutečné vybití, tedy se pravděpodobně jedná o vybití mimo jejich stálý vztah a 75% z nich se považuje za sexuálně více náročné, než jejich partner.

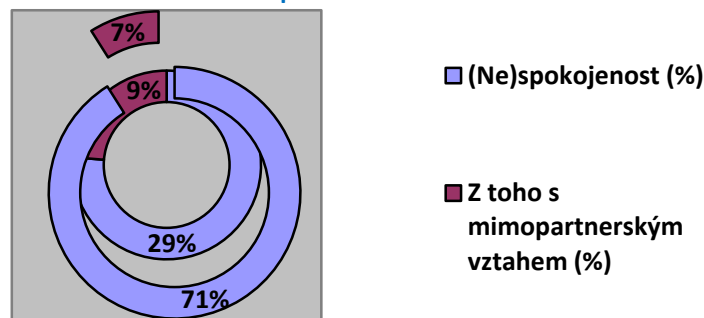
Ovšem vyšší potřebu sexuálního vybití, než jakého se respondentům se stálým partnerským vztahem dostává, lze nalézt prakticky v celém souboru, a to jak u žen, tak u mužů, respektive v celém souboru mají respondenti v průměru o třetinu méně sexuálních styků se svým stálým partnerem, než jakou uvádějí potřebu. Pokud se tedy vrátíme k původní myšlence, že ženy uvádějí častěji charakteristiku vztahu mimo partnerství jako „Příležitostný sexuální styk“ díky nespokojenosti se svým sexuálním životem a srovnáme ji s uvedenými fakty, musíme tuto myšlenku dle mého názoru zamítnout - mimo jiné především díky tomu, že pouze jedna čtvrtina z těchto žen, neuvádí vliv partnera na její sexuální spokojenost.

Muži, kteří uvádí ve větší míře charakter vztahu mimo partnerství jako „Intenzivní emocionální vztah“, a to včetně sexuálního styku, jak je uvedeno výše, vykazují podobný vzorec jako ženy ve smyslu spokojenosti. To znamená že 76% mužů, kteří mají v současné době stálý partnerský vztah uvádí, že jsou spokojeni se svým sexuálním životem, 16% z těchto mužů má v současnosti zároveň sexuální vztah mimo své partnerství (zadaní muži nespokojení se svým sexuálním životem jsou oproti tomu nevěrní ve 30% případů). Na rozdíl od žen však muži, kteří jsou ve stálém vztahu a jsou spokojeni se svým sexuálním životem, přičítají v 80% zásluhy na spokojenosti se sexuálním životem výlučně jiným partnerkám než svým stálým. Jejich spokojenost je tedy daná právě mimopartnerským vztahem, nebo přinejmenším partnerkou mimo jejich stálý vztah. Tito muži navíc uvádějí, že dosahují stejného nebo nižšího sexuálního vybití, než by potřebovali (u žen stejné nebo

vyšší) a v partnerském vztahu mají v průměru za měsíc více jak o polovinu méně sexuálních styků, než jaké by potřebovali pro svoje sexuální vybití. Za sexuálně náročnějšího než jeho partnerka se považuje 40% těchto mužů (oproti 75% žen). U mužů by se tedy spíše než u žen dalo uvažovat o tom, že se dopouštějí nevěry díky nespokojenosti se svým sexuálním životem v rámci stálého partnerství, ale jde samozřejmě spíše o teorii. V každém případě tento trend nevysvětluje, proč se ženy a muži liší v charakteristice povahy mimopartnerských vztahů, zvláště pak, když dle ostatních získaných dat by logicky vyplývalo, že budou rozložena jiným způsobem. V následujícím grafu č. 1 je vyjádřen podíl mezi spokojeností se sexuálním životem u respondentů se stálým partnerským vztahem a existencí mimopartnerských vztahů.

Graf č. 1 - poměr nevěry u spokojených a nespokojených respondentů

14.3.1 Partnerské aktivity

Milhausen a Mark (2009) prokázali pozitivní souvislost mezi análním stykem v rámci partnerského styku a nevěrou, takovýto trend se nepotvrdil, avšak vyšší pozitivní korelace se projevila v celkovém souboru mužů mezi análním stykem, orálně-análním stykem, ejakulací do úst a nevěrou. U žen se sice projevila silnější korelace mezi více sexuálními aktivitami a nevěrou s výjimkou vaginálního styku, ale ani zde nebyla jednoznačná. Mezi partnerskými aktivitami a sexuální spokojeností se u žen projevuje vyšší pozitivní korelace mezi takovými sexuálními aktivitami, jako jsou anální styk, orálně-anální styk, ejakulace do úst a položkou „penis jinam“ a sexuální spokojeností. Nejnižší korelace se sexuální spokojeností vykazoval vaginální styk. U mužů se projevuje stejná tendence, přičemž velmi nízká korelace se sexuální spokojeností se projevovala nejen u vaginálního styku, ale také u orálního styku prováděného partnerce. Mezi délkou předehty, délkou soulože nebo četností soulože a sexuální spokojeností nebyla nalezena žádná korelace. Na

základě pilotní přípravy výzkumu, který provádím v současnosti (a měl by navazovat na tento) by se dalo diskutovat o tom, že tato data nesvědčí tolik o souvislosti análního styku a spokojenosti nebo nevěry, ale spíše může do jisté míry naznačovat souvislost sexuální spokojenosti a rozmanitosti sexuálních praktik, experimentace nebo aplikace netradičního prvku do sexuálního života.

14.4 Osobnost a sexuální chování

V tabulce č. 9 je znázorněna korelace (Spearmanův korelační koeficient) mezi dimenzemi Big Five a sexuálním chováním respondentů.

Tabulka 9 – Náhodné sexuální styky a počty sexuálních partnerů respondentů

		N	E	O	P	S	počet partnerů	náhodné styky
N	rho		-,481	,149	-,252	-,320	-,189	-,135
	p		,000	,012	,000	,000	,001	,023
E	rho	-,481		-,064	,173	,265	,154	,146
	p	,000		,279	,003	,000	,009	,014
O	rho	,149	-,064		-,093	-,033	,016	,050
	p	,012	,279		,119	,583	,790	,403
P	rho	-,252	,173	-,093		,061	-,105	-,093
	p	,000	,003	,119		,303	,078	,117
S	rho	-,320	,265	-,033	,061		,055	,003
	p	,000	,000	,583	,303		,359	,954
počet partnerů	rho	-,189	,154	,016	-,105	,055		,774
	p	,001	,009	,790	,078	,359		,000
náhodné styky	rho	-,135	,146	,050	-,093	,003	,774	
	p	,023	,014	,403	,117	,954	,000	

U počtu partnerů byla prokázána negativní korelace s neuroticismem a pozitivní korelace s extroverzí. To do určité míry potvrzuje výše uvedený výzkum Mestonové, Trapnella a Gorzalky (1993), který uvádí méně sexuálních zkušeností při vyšší míře neuroticismu, ale zároveň označují dimenzi přívětivosti jako určující pro vyšší počet partnerů za život. Pozitivní korelace extraverte tedy nekorresponduje s jejich výzkumem. **Toto zjištění tedy potvrzuje hypotézu H4, tedy že respondenti dosahující vyššího skóre v dimenzi extraverte budou uvádět vyšší počet sexuálních partnerů, ale zároveň zamítá hypotézu H2 a H3, tedy pozitivní korelaci otevřenosti a počtem sexuálních partnerů a počtem náhodných pohlavních styků.** Negativní korelaci neuroticismu a počtu partnerů,

respektive sexuálních zkušeností u mužů pak byli prokázány i v jiných výzkumech (Mestonová, Trapnell, Gorzalka, 1993). Mezi dimenzemi Big Five a počtem partnerů nebo náhodných styků při rozdělení na muže a ženy nedošlo k jiným zjištění, než již bylo uvedeno (viz tabulka č. 10 pro ženy a tabulka č. 11 pro muže).

Tabulka 10 – Počty partnerů a náhodné styky u žen

Korelace ^a			N	E	O	P	S	počet partnerů	náhodné styky
Spearmanův k.k. (rho)	N	Korelační koeficient	1,000	-,549	,123	-,273	-,321	-,136	-,077
		Sig. (2 stanná)	.	,000	,086	,000	,000	,058	,282
		N	195	195	195	195	195	195	195
E	Korelační koeficient	-,549	1,000	-,092	,177	,261	,091	,099	
	Sig. (2 stanná)	,000	.	,202	,013	,000	,206	,167	
	N	195	195	195	195	195	195	195	
O	Korelační koeficient	,123	-,092	1,000	-,109	-,038	,060	,075	
	Sig. (2 stanná)	,086	,202	.	,131	,599	,404	,298	
	N	195	195	195	195	195	195	195	
P	Korelační koeficient	-,273	,177	-,109	1,000	,139	-,198	-,171	
	Sig. (2 stanná)	,000	,013	,131	.	,053	,005	,017	
	N	195	195	195	195	195	195	195	
S	Korelační koeficient	-,321	,261	-,038	,139	1,000	-,040	-,042	
	Sig. (2 stanná)	,000	,000	,599	,053	.	,579	,560	
	N	195	195	195	195	195	195	195	
počet partnerů	Korelační koeficient	-,136	,091	,060	-,198	-,040	1,000	,749	
	Sig. (2 stanná)	,058	,206	,404	,005	,579	.	,000	
	N	195	195	195	195	195	195	195	
náhodné styky	Korelační koeficient	-,077	,099	,075	-,171	-,042	,749	1,000	
	Sig. (2 stanná)	,282	,167	,298	,017	,560	,000	.	
	N	195	195	195	195	195	195	195	

Tabulka 11 - Počty partnerů a náhodné styky u mužů

Korelace ^a			N	E	O	P	S	počet partnerů	náhodné styky
Spearmanův k.k. (rho)	N	Korelační koeficient	1,000	-,393	,194	-,221	-,333	-,324	-,275
		Sig. (2 stanná)	.	,000	,068	,037	,001	,002	,009
	N		89	89	89	89	89	89	89
	E	Korelační koeficient	-,393	1,000	-,038	,118	,273	,209	,233
		Sig. (2 stanná)	,000	.	,722	,272	,010	,049	,028
	N		89	89	89	89	89	89	89
	O	Korelační koeficient	,194	-,038	1,000	-,084	-,015	-,066	-,005
		Sig. (2 stanná)	,068	,722	.	,436	,891	,539	,961
	N		89	89	89	89	89	89	89
	P	Korelační koeficient	-,221	,118	-,084	1,000	-,112	,018	,051
		Sig. (2 stanná)	,037	,272	,436	.	,295	,870	,632
	N		89	89	89	89	89	89	89
	S	Korelační koeficient	-,333	,273	-,015	-,112	1,000	,178	,091
		Sig. (2 stanná)	,001	,010	,891	,295	.	,094	,395
	N		89	89	89	89	89	89	89
	počet partnerů	Korelační koeficient	-,324	,209	-,066	,018	,178	1,000	,819
		Sig. (2 stanná)	,002	,049	,539	,870	,094	.	,000
	N		89	89	89	89	89	89	89
	náhodné styky	Korelační koeficient	-,275	,233	-,005	,051	,091	,819	1,000
		Sig. (2 stanná)	,009	,028	,961	,632	,395	,000	.
	N		89	89	89	89	89	89	89

14.5 Osobnost a sexuální spokojenost

Nespokojenost se sexuálním životem, kterou uváděli respondenti, dosahovala poměrně vysoké korelace s mírou neuroticismu, avšak v této, ani v žádné jiné dimenzi osobnosti Big Five nebyla prokázána statisticky významná korelace se sexuální spokojeností (viz tabulka č. 12).

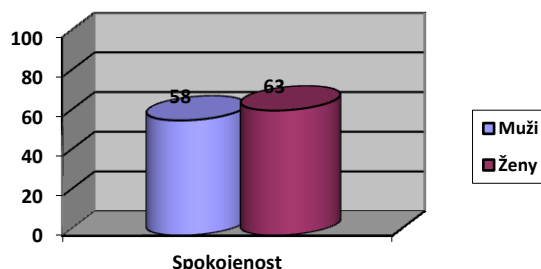
Tabulka 12

Škála	Průměr		sm. odch.		Leveneův test		t-test		D	
	spokojení	nespokoj	spokojení	nespokoj	F	P	T	df	P	
O	28,04	28,47	6,39	6,03	0,05	0,82	-0,53	253	0,59	-0,07
E	29,60	28,35	7,95	8,96	1,15	0,28	1,16	253	0,25	0,15
N	20,70	22,63	8,29	8,47	0,26	0,61	-1,79	253	0,07	-0,23
P	30,31	29,36	5,91	6,72	0,62	0,43	1,18	253	0,24	0,15

Studie Dorlaca a Snella (2007) prokázala pozitivní korelaci mezi dimenzí přívětivosti a sexuální spokojeností, tento předpoklad se však nepotvrdil. **Zároveň se tak zamítá hypotéza H1, že respondenti, uvádějící spokojenost se svým sexuálním životem, budou dosahovat statisticky významně vyššího skóre v dimenzi přívětivosti. Hypotéza H7, která uvádí, že respondenti uvádějící nespokojenost se svým sexuálním životem dosahují statisticky významně vyššího skóre v dimenzi neuroticismu, by mohla být potvrzena jedině za předpokladu, že by významnost této negativní korelace byla skutečně statisticky významná a protože statisticky významnou nebyla, je nutné jí zamítnout také, přestože korelace tu existuje.**

Se sexuálním životem jsou obecně více spokojené ženy, což už potvrdila má předchozí studie (Dvořáková, 2010), stejně tak i opakující se výzkumy Weisse a Zvěřiny (2001), uváděné výše v textu. Rozložení průměrné hodnoty sexuální spokojenosti u mužů a žen v celkovém souboru je graficky znázorněno v grafu č. 2 a také již výše v tabulce č. 5, přičemž přisuzovaný zdroj spokojenosti je pak v tabulce č. 6.

Graf č. 2 - Spokojenost mužů a žen

Mezi spokojenosti se sexuálním životem a věkem, počtem partnerů nebo délkou partnerského vztahu nebyla prokázána žádná souvislost.

14.6 Osobnost a postoje

Podle studie Mastenové, Trapnella a Gorzalky (1993) vykazují muži i ženy s liberálnějšími postoji k sexuálnímu chování vyšší míru přívětivosti. Ženy navíc tíhnou k stabilitě a muži oproti tomu k extroverzi. V mém současném výzkumu se potvrdila statisticky významná pozitivní korelace mezi postoji k sexuálnímu chování a hned třemi dimenzemi osobnosti: neuroticismem, extroverzí a přívětivostí, tedy ve shodě s výše uvedeným výzkumem. Data byla zpracována pomocí analýzy rozptylu (ANOVA) a detailnější popis výsledků je v níže uvedené tabulce č. 13. V tomto případě šlo výhradně o posuzování postoje k náhodným sexuálním stykům, nelze tedy zcela srovnávat s obecnějšími postoji k sexuálnímu chování, ale je nutno na výsledky nahlížet spíše pro orientační srovnání. **Hypotéza H₅, tedy že respondenti dosahující statisticky významně vyššího skóre v dimenzi přívětivosti budou tolerantnější k náhodným sexuálním stykům, byla přijata.**

Další hodnocenou položkou v oblasti postojů bylo mínění respondentů ohledně homosexuality. Statisticky významná souvislost se prokázala mezi postoji k homosexualitě a dimenzí přívětivosti, tedy respondenti dosahující statisticky významně vyššího skóre v dimenzi přívětivosti, uváděli také liberálnější názory na homosexualitu. Detailnější rozložení výsledků je níže v tabulce č.14. **Hypotéza H₅, tedy že respondenti dosahující statisticky významně vyššího skóre v dimenzi přívětivosti budou tolerantnější k homosexualitě, byla přijata.**

Tabulka 13

ANOVA						
		Celková suma čtverců	Df	Skuoinová suma čtverců	F	Sig.
O	Mezi skupinami	32,422	3	10,807	,268	,848
	V rámci skupiny	11283,927	280	40,300		
	Celkem	11316,349	283			
E	Mezi skupinami	866,324	3	288,775	4,128	,007
	V rámci skupiny	19587,799	280	69,956		
	Celkem	20454,123	283			
N	Mezi skupinami	719,905	3	239,968	3,512	,016
	V rámci skupiny	19132,884	280	68,332		
	Celkem	19852,789	283			
P	Mezi skupinami	358,445	3	119,482	3,143	,026
	V rámci skupiny	10645,904	280	38,021		
	Celkem	11004,349	283			
S	Mezi skupinami	273,460	3	91,153	1,748	,157
	V rámci skupiny	14602,579	280	52,152		
	Celkem	14876,039	283			

Tabulka 14

ANOVA						
		Celková suma čtverců	Df	Skuoinová suma čtverců	F	Sig.
O	Mezi skupinami	190,471	4	47,618	1,194	,314
	V rámci skupiny	11125,877	279	39,878		
	Celkem	11316,349	283			
E	Mezi skupinami	126,727	4	31,682	,435	,783
	V rámci skupiny	20327,396	279	72,858		
	Celkem	20454,123	283			
N	Mezi skupinami	334,988	4	83,747	1,197	,312
	V rámci skupiny	19517,800	279	69,956		
	Celkem	19852,789	283			
P	Mezi skupinami	391,787	4	97,947	2,575	,038
	V rámci skupiny	10612,561	279	38,038		
	Celkem	11004,349	283			
S	Mezi skupinami	266,383	4	66,596	1,272	,281
	V rámci skupiny	14609,656	279	52,364		
	Celkem	14876,039	283			

15 Zhodnocení hypotéz

H₁ – Respondenti uvádějící spokojenost se svým sexuálním životem dosahují statisticky významně vyššího skóre v dimenzi přívětivosti.

Hypotéza byla zamítnuta – mezi spokojeností se sexuálním životem a dimenzí přívětivosti se neprokázala statisticky významná souvislost.

H₂ - Respondenti uvádějící vyšší počet sexuálních partnerů dosahují statisticky významně vyššího skóre v dimenzi otevřenosti.

Hypotéza byla zamítnuta – respondenti uvádějící vyšší počet sexuálních partnerů nedosahují statisticky významně vyššího skóre v dimenzi otevřenosti.

H₃ - Respondenti uvádějící vyšší počet náhodných sexuálních styků dosahují statisticky významně vyššího skóre v dimenzi otevřenosti.

Hypotéza byla zamítnuta – mezi počtem náhodných sexuálních styků a dimenzí otevřenosti se neprokázala statisticky významná souvislost.

H₄ - Respondenti uvádějící vyšší počet sexuálních partnerů dosahují statisticky významně vyššího skóre v dimenzi extraverze.

Hypotéza byla přijata – respondenti uvádějící vyšší počet sexuálních partnerů dosahují statisticky významně vyššího skóre v dimenzi extraverze.

H₅ - Respondenti dosahující statisticky významně vyššího skóre v dimenzi přívětivosti budou více tolerantní k homosexualitě.

Hypotéza byla přijata – respondenti uvádějící tolerantnější postoje k homosexualitě dosahují statisticky významně vyššího skóre v dimenzi přívětivosti.

H₆ - Respondenti dosahující statisticky významně vyššího skóre v dimenzi přívětivosti budou více tolerantní k náhodným sexuálním stykům.

Hypotéza byla přijata – respondenti uvádějící tolerantnější postoje k náhodným sexuálním stykům dosahují statisticky významně vyššího skóre v dimenzi přívětivosti.

H₇ - Respondenti uvádějící spokojenost se svým sexuálním životem dosahují statisticky významně nižšího skóre v dimenzi neuroticismu.

Hypotéza byla zamítnuta – mezi spokojeností se sexuálním životem a dimenzí neuroticismu se neprokázala statisticky významná souvislost.

16 Diskuze

16.1 Metodologické problémy výzkumu

Oproti běžným a očekávatelným metodologickým problémům u jiných typů výzkumů je navíc v sexuologických výzkumech zásadním problémem citlivost zkoumaného tématu. Lidská sexualita je intimním a stále částečně tabuizovaným tématem. Navíc mají respondenti tendenci nadsazovat, nebo naopak skrývat některé údaje. Předpokládaná míra nepravdivých údajů se tedy díky danému tématu zvyšuje. Jistým způsobem lze tento faktor ovlivnit typem a provedením výzkumu. Podle Weisse a Zvěřiny (2001), existují v tomto ohledu tři základní možnosti pro výzkum sexuálního chování. Prvním z nich je anonymní rozesílání dotazníku náhodnému vzorku obyvatelstva a jejich návratnost stejnou cestou, dále pak telefonicky, vytáčením náhodných čísel vybraných počítačem a anonymními rozhovory. Třetí možností je osobní rozhovor tazatele a respondenta podle cenzu (výsledku sčítání lidu). Podle těchto autorů je v tomto typu výzkumu vhodnější zvláště u některých otázek použití anonymních dotazníků. K tomuto uvádějí příklad, kdy „při dvou typech sběru dat o homosexuálních zkušenostech byly zjištěné počty jedinců s touto zkušeností v anamnéze vyšší než při interview face-to-face“ (2001, 28)

Podle Johnsonové (1992, in Weiss, Zvěřina, 2001) existují tři základní metodologické problémy ve výzkumech sexuálního chování. Rozlišuje mezi formulací a obsahem dotazníku, již výše popsanou metodou sběru dat a velikostí souboru, který by měl zahrnovat i nejrůznější odchylky v sexuálním chování, proto by měl být co největší. Nepochybně hraje roli i skutečnost, že určitá stydlivost může z výzkumu vyřadit jedince, kteří mohou vykazovat jiné vzorce sexuálního chování právě díky jejich ostychu, který je vyřadí z daného výzkumu tedy i ze statistik. Například již zmiňovaní autoři dlouhodobých a u nás nejrozšířenějších studií sexuálního chování zasazovali své studie do zdravotnického rámce, který podle nich zaručuje větší návratnost dotazníků – v jejich případě konkrétně prezentují výzkum jako prevenci HIV/AIDS. (Weiss, Zvěřina, 2001).

Častým trendem a zároveň i jistou zvláštností v sexuálních výzkumech je také otázka ohledně počtu sexuálních partnerů, kdy se zásadně liší odpověď udávaná muži a ženami, ačkoliv v uzavřených skupinách by tyto počty měly být přinejmenším podobné. Tyto rozdíly jsou běžné nejen v našich českých výzkumech, ale stejně tak i v zahraničních - i

když srovnat lze pouze tento zvláštní rozdíl, nikoliv však už počty partnerů jako takové, které jsou zahraničními respondenty uváděny jako nižší. Tento jev by mohl být způsoben nezachycením partnerek z marginálních skupin obyvatelstva, jako například prostitutek (které by mohly navyšovat hodnotu počtu partnerek za život u mužů), včetně vlivu střední hodnoty ve statistickém zpracování výzkumu. I když z těchto výzkumů zároveň plyne, že zkušenost s prostitutkou přiznalo pouze 9% mužů v roce 1993 a 14% v roce 1998 (Weiss, Zvěřina, 2001), podle mého názoru tedy nemůže tato hypotéza stačit k vysvětlení této anomálie. Zde je ovšem nutné si znovu položit otázku, zda jsou tato data věrohodná a zda respondenti odpovídali podle pravdy. Takto je možné nahlížet prakticky na všechny otázky lidské sexuality a protože není možné v tomto ohledu nikdy zajistit zcela validní data, je nutné se pokusit alespoň o minimalizaci faktorů, které dávají možnost k uvádění nepřesných skutečností. Jednou z metod, které přispívají k větší validitě ohledně upřímnosti a pravosti tvrzení o sexuálním chování respondenta, je právě metoda anonymního dotazníku, kdy respondent alespoň nemusí mít pocit, že za jeho chování bude nějakým způsobem hodnocen či odsuzován. Jak ale uvádím dále, ani toto tvrzení nemůže být v rámci výzkumu generalizováno.

16.2 Sexuální spokojenost

Pro správnou interpretaci výsledků a hledání souvislostí mezi nimi je v první řadě nutné správně vnímat pojem „sexuální spokojenost“. Sexuální spokojenost v různých spojitostech zkoumalo mnoho různých výzkumů, včetně již uvedených. Co definuje sexuální spokojenost a co představuje pro respondenta, vypovídá tento pojem spíše o kvalitě sexuálního styku jako takového nebo o celkové spokojenosti v sexuálním životě? Tento pojem byl již objasněn v teoretické části této práce, avšak podle mého názoru je nanejvýš důležité pochopit všechny aspekty a konotace tohoto pojmu proto, aby se dalo usuzovat na jeho souvislost s jinými proměnnými. Toto však není důležité jen v rámci této práce, nebo pro potřeby výzkumníka, ale především je nutné, aby tento pojem chápal jednotně respondent. Sexuální spokojenost je proto často zkoumána spíše pomocí řady otázek, které společně tvoří samostatný dotazník na zjištění spokojenosti se sexuálním životem. Ve chvíli, kdy se dotazujeme několika specifickými otázkami za účelem ověření tohoto jevu, předpokládáme, že tyto otázky přímo s tím jevem souvisí a na základě získaných odpovědí zjišťujeme, nebo ověřujeme míru tohoto jevu.

Testy zabývající se sexuální spokojeností u nás i v zahraničí se zaměřují na několik oblastí. Týkají se jednak sexuálních dysfunkcí (jako je tomu například v dotazníku GRISS), dále pak určitými specifickými otázkami, které hodnotí prožitky a jsou založeny na vzrušení, potřebou sexuálního vybití, hodnocení této potřeby oproti potřebám sexuálního partnera, hodnocení tohoto partnera, apod., jako například u dotazníku ISS, který není ani upraven pro české podmínky, ani přeložen (Hudson, 1993), nebo sexuální praktiky jako je tomu v doposud používaném (i když nikoliv v České republice) dotazníku Final Sexual Satisfaction Scale (Whitley, Poulsen, 1975). Pokud jsou tyto parametry určeny ke zjištění sexuální spokojenosti, musejí výzkumníci či jiní odborníci, kteří s nimi manipulují, očekávat, že přímo souvisí se sexuální spokojeností. Mám dojem, že pojem „Sexuální spokojenost“ je ještě hůře identifikovatelný, než samotný pojem spokojenost, a to v tomto případě především pro respondenta. Proto si myslím, že každé další zjištění je nutné vnímat v širším kontextu a že je přímo nutné dále zjišťovat a odhalovat ty proměnné, které s tímto pojem souvisí a více se zabývat tím, co vlastně znamená sexuální spokojenost v pojetí respondenta.

V současné době se zabývám přípravou na výzkum, který by se měl více zajímat o zodpovězení otázky, co přesně představuje pro respondenta pojem sexuální spokojenost, za jakých okolností takový druh spokojenosti pociťuje a co ho k takovému závěru dle jeho názoru vede. Podle mého názoru je toto téma natolik choulostivé, že o něm obecně lze říci, že se vlastně pro výzkum vůbec nehodí. Už v jiných částech této práce jsem pojednávala o citlivosti zjišťovaných dat a důsledku této skutečnosti na ochotu, upřímnost a bezprostřednost respondenta. V tomto i předchozím výzkumu jsem však předpokládala, že dotazníkové šetření je svým způsobem vhodnější metodologické pojetí pro tento druh výzkumu především proto, že respondent zodpovídá otázky zcela anonymně, bez dalších dotazů, či bez rozpačitých reakcí, a to jak na straně respondenta, tak na straně výzkumníka. Tento fakt hrál také roli pro výběr sběru dat, protože jsem od internetového výzkumu očekávala ještě větší záruku anonymity pro respondenta, který mohl údaje vyplňovat sám v pohodlí domova, nebo kdekoliv mu bylo příjemné, beze strachu z toho, že si ho bude někdo zvědavě prohlížet nebo se mu dívat přes rameno. Po dokončení tohoto výzkumu a zahájení pilotního výzkumu, který by měl následovat a o kterém jsem hovořila výše, jsem dospěla k názoru, že kvalitativní uchopení tématu, a to jak sexuální spokojenosti, tak

sexuálního chování je sice mnohem náročnější a rozpačitější, avšak při docílení určité struktury, řádu a důsledné přípravy na možné nepředvídatelné okamžiky v průběhu rozhovoru se jeví jako mnohem přínosnější.

Dle mého názoru je zcela nemožné převedením takto citlivých dat do podoby čísel a neohrabaně působících formulací o sexuálních praktikách, pocitech či prožitcích, aby došlo ke sběru kvalitních dat, které je možné interpretovat tak, jak je chápal nebo zamýšlel výzkumník. Samozřejmě tomu lze zamezit jasně formulovanými vysvětlivkami toho kterého pojmu, avšak nejsem si jistá, že ke každému pojmu z této oblasti neexistuje nějaké pomyslné „ale“ v mysli respondenta. Sexuální život, pohlavní akt nebo spokojenost s ním, je jedna z nejintimnějších oblastí lidského života a přináší nespočet přidružených otázek a odpovědí; něco tak jedinečného podle mého názoru nelze spolehlivě kvantifikovat, nebo je to přinejmenším velice obtížný úkol. Přimět určitého člověka, aby se osobně tvářil v tvář světil s detaily svého sexuálního života neznámému člověku s neznámými úmysly, zvláště pak když tyto informace v některých případech nesdílí třeba ani s vlastním partnerem, také není jednoduchým cílem. V případě, že by však bylo možné toho dosáhnout, přiblížil by se výzkumník blíže k bezprostřední odpovědi na jeho otázky. Nakonec ne všechny průzkumy sexuální spokojenosti a sexuálního chování byly realizované jako kvantitativní studie (viz například Kinsey). Jak výše uvádí výzkum Weisse a Zvěřiny (2001) ohledně srovnání výzkumu pomocí rozhovoru a dotazníku, mohou být samozřejmě některá data odhalena spíše dotazníkovým šetřením než rozhovorem, což byl také jeden z důvodů, proč jsem doposud volila sběr dat formou dotazníku, ale je možné, že každý druh informací z oblasti sexuálního chování a vnímání (a jejich ochota sdělování) podléhá jiným potřebám pro jejich zjišťování.

V této práci a výzkumu v ní prezentovaném bylo odhaleno mnoho méně i více významných spojitostí se sexuální spokojeností. Spojitost s pěti dimenzemi osobnosti ale prokázána nebyla, přestože v jiných výzkumech se objevila například pozitivní korelace s přívětivostí (Dorlac, Snell, 2007). Vliv na to mohl mít jak zkoumaný soubor, tak forma dotazování, ale stejně tak mohla nám neznámá proměnná ovlivnit i uvedený výzkum, který spojitost potvrzuje. Studie byla provedena na souboru 115 žen a většina z nich dosahovala věku kolem 25 let a nižšího. V každém případě jsem ale předpokládala vliv osobnosti na sexuální spokojenost tak, jako může mít osobnost vliv na spokojenost jako takovou, nebo

na jakýkoliv jiný aspekt našeho prožívání nebo chování. V podstatě lze říci, že málokteré ze zkoumaných proměnných, jak v tomto výzkumu, tak v průzkumu minulém, se ukázaly jako skutečně významné vlivy na sexuální spokojenost. Několik skutečností se ale ukázalo jako vlivné - jako například vliv pohlaví, vliv sexuálních praktik nebo existence stálého partnerského vztahu. Obecně lze ale konstatovat, že mnohem více proměnných se ukázalo jako prokazatelně nesouvisejících se sexuální spokojeností.

Jako další diskutabilní položky se pak mohou jevit přidružené otázky ohledně zdroje sexuální spokojenosti. Při interpretaci výsledků je nutné brát v úvahu kolik respondentů uvádí jiného, než svého partnera, mezi zdroji spokojenosti ve smyslu nevěry a kolik tvoří respondenti bez stálého partnera; tyto údaje jsou detailně rozpracovány v předchozí kapitole. Vliv také může mít totéž zkrácení, které se týká i sexuální spokojenosti obecně. Bylo ovšem nutné tento dotaz zařadit do výzkumu, protože do určité míry může vypovídat o tom, zda je respondent spokojený se svým sexuálním životem, kdy „svém“ se myslí jeho a jeho stálého partnera, nebo „svém“ ve smyslu veškerém, který prožívá, bez ohledu na to, zda se tento akt odehrává v jeho stálém partnerském životě, nebo mimo něj. Dále měly tyto údaje svůj podíl na poodhalení motivů pro partnerskou nevěru a jak u mužů, tak i u žen mohly být zohledněny v této oblasti. Zúžení ne až tak početného souboru na ty respondenty, kteří potvrdili mimopartnerský nebo mimomanželský sexuální styk, omezilo pak využití u podotázky nevěry na malý počet respondentů, tedy v tomto aspektu je na něj třeba nahlížet se značnou opatrností.

16.3 Partnerská nevěra

V tomto výzkumu připustilo nevěru 58% mužů a 38% žen, přičemž v jednotlivých skupinách se lišil počet respondentů, kteří nevěru uvedli, Skupina C (zaměstnanci státní správy) přiznávala například nevěru častěji než Skupina A (veřejnost) a se Skupinou B nelze v tomto ohledu příliš srovnávat, vzhledem k nevhodnosti rozložení skupiny jak je uvedeno výše, ale dalo by se říci, že ženy v této skupině dosahovaly naopak menší četnosti kladně zodpovězených otázek ohledně nevěry (více viz. tab. č.7). K rozdělení mezi skupinami lze však nahlížet spíše orientačně. Ve srovnání s jinými výše uvedenými výzkumy jde však v celkovém souboru nižší procento, než jaké uvádí u nás například Weiss a Zvěřina (2001), kteří uvádějí nevěru u 63% mužů a 42% žen ve výzkumu z roku 1998. Marková, Janssen a Milhausen (2011) pak uvádějí 23% nevěrných mužů a 19%

nevěrných žen v jejich výzkumu, ale tím se myslí ti respondenti, kteří se dopouštěli nevěry výlučně v jejich současném vztahu, tedy během probíhajícího výzkumu, nebo obecně za život. Míra respondentů dopouštějících se nevěry je samozřejmě nižší i v tomto výzkumu, zhruba na úrovni výše zmíněného Markové a spoluautorů. Ten také uvádí, že ženy, které pociťují nižší úroveň pociťovaného štěstí v současném vztahu, se dopouštějí nevěry častěji, než ty, které pociťují vyšší míru štěstí. Ovšem spojitost se sexuální spokojeností jednoznačně prokázána nebyla.

Oproti tomu se v tomto výzkumu objevila spojitost mezi sexuální spokojeností a účastí na mimopartnerském nebo mimomanželském vztahu, tedy ženy, které se dopouštěly nevěry, uváděly častěji nespokojenost se svým sexuálním životem stejně jako muži. Tato rozdílnost může být opět způsobena interpretací a nuancemi mezi pojmy jako je sexuální spokojenost a intenzivně pociťované štěstí v partnerském vztahu a tomu, jak jej popisují různí autoři. Důležité je zde právě rozlišování mezi pojmy jako spokojenost se sexuálním životem a spokojenost se vztahem. Astrid Riehl-Emde v roce 1998 uskutečnila výzkum, ve kterém zjišťovala kvalitu partnerství na základě dvanácti položek, na prvním místě se umístila láska, zatímco erotika až na místě posledním (intimnosti na místě dvanáctém). V tomtéž výzkumu se však dotazovala i na důvody rozpadu vztahu kdy mimomanželské vztahy byly na prvním místě bez rozdílu na pohlaví, věku nebo trvání manželství. Pokud je ale sexualita ve vztahu ceněná tak málo, jak uvádí Riehl-Emde (in Willy, 2006) a riziko z nevěry, mohlo by to spíše znamenat, že větší vliv na něveru má spíše partnerská spokojenost, nebo intenzivně pociťované štěstí ze vztahu (jak jej uvádí např. Mark, Jensen, Milhausen, 2011) než spokojenost sexuální. Zároveň však lze říci, že nespokojenost s partnerským vztahem jako takovým může mít výrazný vliv na spokojenost se sexuálním životem.

Jistá spojitost s mimomanželskými a mimopartnerskými vztahy se objevila i v souvislosti s partnerskými sexuálními praktikami, jak je uvedeno výše a jak uvádí výzkum Milhausena a Markové (2009), který pojednává o spojitosti predikci nevěry a sexuálními praktikami jako je anální styk nebo oroanální styk. Tyto praktiky jsou výše uvedené i v souvislosti s vlivem na sexuální spokojenost. Dle mého názoru je nutné je vnímat komplexněji a to spíše ve smyslu experimentace nebo rozmanitosti v sexuálních praktikách, než kdyby se jednalo například o jasný vliv análního styku na partnerskou

nevěru. Pokud navíc spojíme tuto informaci se všemi ostatními faktory, které se objevily v oblasti nevěry, je možné předpokládat, že míra spokojenosti společně s touhou po rozmanitějších a svým způsobem pikantnějších sexuálních praktikách, může respondenta motivovat (nebo být jedním z motivů) pro vyhledávání nebo udržování sexuálních styků mimo partnerství.

Překvapivým zjištěním pak byla charakteristika tohoto druhu vztahu uváděná respondenty, kde u mužů se spíše blížila intenzivním emocionálním vztahům a u žen spíše k příležitostným sexuálním stykům. Tento fakt spíše popírá ty dosavadní domněnky, že chování žen je založeno na socialitě než u mužů. Výsledky mohou být do jisté míry ovlivněny složením souboru nebo druhem sběru dat, ale stejně tak je možné, že výsledky i jejich interpretace je správná, ale vnímání nevěry ze strany respondenta nebylo uchopeno se všemi možnými aspekty. Tyto výsledky by nasvědčovaly tomu, že muži tato sexuální dobrodružství mimo svůj vztah vnímají výrazně intenzivněji než ženy a zároveň by to mohlo vypovídat o jejich motivaci k vyhledávání a následnému udržování takového vztahu. Bylo by samozřejmě u takto zjištěné informace možno odhalit více informací o vnímání pojmu „intenzivní emocionální vztah (zahrnující sexuální styk)“. Je možné, že muži vnímají tyto vztahy jako určité vzrušení a obohacení, že u partnerky nehledají pouze zpestření sexuálního života, ale i jiné atributy, které ve svém stálém životě postrádají. Muži mluvící o partnerkách mimo svůj stálý vztah (jak naznačuje pilotní výzkum, o kterém pojednávám výše, ale samozřejmě ho nelze považovat za směrodatný), mluví o dobrodružství a zážitcích, zároveň zmiňují určitou míru vzrušení z utajení, z faktoru čehosi utajeného nebo „zakázaného ovoce“. V takovýchto situacích je běžné, že partner může být viděn jako atraktivnější, vzrušení nebo strach v mozku mohou vyplavovat v mozku dopamin, který prokazatelně působí na posuzování atraktivity opačného pohlaví nebo sexuální touhy (Fisher, 2002). Dopamin však v tomto případě působí na muže a ženy naprosto stejně, přesto je zde mezi pohlavími rozdíl. Muži se dále často se zmiňují o substituci z mnoha jiných oblastí partnerského vztahu, než je právě sex. Vztah popisují jako oprostění od závazků, vztah, který neuznává přísná pravidla a je něčím „jiným“.

U žen není ve zmíněném pilotním výzkumu zjištěna zatím přesnější charakteristika mimopartnerských vztahů na základě rozhovorů, ale v souvislosti s nevěrou se častěji zmiňují spíše o stresu až frustraci, kterou způsobuje strach z odhalení, pokud by tedy

nějakým způsobem tyto vztahy skutečně ovlivňoval dopamin, bylo by teoreticky skutečně možné, aby u žen tato dopaminová reakce chyběla, což by mohlo souviset i s emocemi tím způsobenými a chutí či motivací takový vztah nadále udržovat nebo prohlubovat. Pokud by byl tento předpoklad hypoteticky pravdivý, nebylo by na tom všem již nic vzrušujícího, ale jednalo by se pouze o mimovolní reakci na produkci hormonů. Taková to teorie skutečně existuje a zakládá se především na vlivu hormonů vasopressinu a oxytocinu na lidské chování, teorie byla ovšem zkoumaná pouze na hraboších polních. Předpokládá, že stejně tak u lidí by platilo, že hormon vasopressin podněcuje určitý typ chování, mezi které patří například rodičovská péče a monogamie, nepřítomnost tohoto hormonu pak naopak vede k polygamii. U žen by pak stejně měl působit hormon oxytocin. (Young, 1999). Oxytocin je přitom také hormon mimo jiné působící na hladké svalstvo dělohy, ve smyslu vyvolání stahů při porodu a na stahy vývodů mléčné žlázy při sání kojence (Jelínek a kol., 2003), tedy pocity, souvisejícími i s fyziologickými aspekty mateřství. U žen pak někteří výzkumníci, například Karl Grammer, spojují nevěru s ovulací. Grammer prokázal, že ženy, které mají stálého partnera a ocitnou se ve společnosti bez tohoto stálého partnera, odhalují největší procento odhalené kůže a pohybují se těmi nejintenzivnějšími nebo resp. nejsvědňějšími pohyby. To znamená, že při přepočítání jejich kůže na pixely, dosahují mnohem většího procenta odhalené kůže, pokud jsou zadané spíše, než pokud jsou svobodné a ovulují (Grammer, Renninger, Fischer, 2004). Ohledně lidské sexuality (včetně nevěry) je mnoho studií laděno ve smyslu předurčenosti a to ať již na základě těla poháněného hormony nebo člověka vývojově nastaveného k rozsévání semena nebo péče o oheň tak, jak o nich pojednávám v teoretické části této práce, nemohu ale uvěřit, že intimní a vzácné okamžiky nebo věrnost milovaného partnera může být ovlivněna jediné a výlučně nějakým hormonem, nebo že by byl proti své vůli tlačěn k rozmnožování ze samotné vůle evoluce.

17 Závěry

Za pomoci všech diagnostických a statistických metod byla v tomto výzkumu prokázána statisticky významná souvislost mezi některými faktory a pěti dimenzemi osobnosti, avšak mezi těmito dimenzemi a sexuální spokojeností nebyla prokázána žádná statisticky významná souvislost.

Mezi postoji k sexuálnímu chování nebo homosexualitě a některými dimenzemi osobnosti oproti tomu byla prokázána statisticky významná souvislost a to u dimenzí extravertze, neuroticismu a přívětivosti. Neuroticismus a extravertze pak měly vliv i na počet partnerů respondenta.

Spokojenost se sexuálním životem může ovlivnit pohlaví, přítomnost stálého partnerského vztahu nebo některé sexuální praktiky. Výrazný podíl své sexuální spokojenosti respondenti spatřují ve svém stálém partnerovi, druhým nejčastějším zdrojem je sám respondent a určité procento respondentů uvádí mezi vlivy na svou sexuální spokojenost i jiného, než svého stálého partnera. Sexuální spokojenost jako takovou je proto nutné vnímat jako komplexnější pojem a takto pohlížet i zjištění s tímto spojená.

Nevěry se již někdy v životě dopustila více jak polovina mužů a více jak třetina žen. Muži uvádějí vyšší počet partnerek v takovémto druhu vztahu (průměrně 4) za život než ženy, které v průměru uvádějí jednoho partnera za život. Vliv na partnerskou nevěru může mít spokojenost s respondentovým sexuálním životem, druh sexuálních praktik nebo jejich rozmanitost. Pokud se muži dopouštějí nevěry, uvádí ve větší míře charakter takového vztahu jako Intenzivně emocionální vztah (za přítomnosti sexuálního styku), zatímco ženy spíše popisují charakter tohoto vztahu jako příležitostný sexuální styk

Souhrn

Tato práce blíže seznamuje čtenáře s oblastí lidské sexuality, lidského chování, sexuální spokojenosti a spojitosti těchto pojmů s pěti dimenzemi osobnosti. V první řadě přistupuje s odstupem k historii sexuologie a objasnění a popsání základních pojmů ze sexuologie jako je sexualita, sexuální motivace, sexuální chování, sexuální identifikace, pohlavní role, sexuální orientace, sexuální emoce, zamilovanost a partnerská věrnost. Okrajově se zaměřuje i na jevy zdánlivě méně související, jako jsou například sexuální dysfunkce, a to proto, že mohou mít významný vliv na sexuální spokojenost. Právě sexuální spokojenost je pak ústředním tématem, kterému je věnována příslušná pozornost a to včetně představení a interpretace významných výzkumů na toto téma.

Výzkumy, které proběhly na území ČR a zkoumají sexuální chování, tedy i sexuální spokojenost obyvatel, byly realizovány zásluhou předních českých sexuologů Weisse a Zvěřiny; od roku 1993 do současnosti aplikují model, kterým byla do jisté míry inspirována i tato studie. Zaměřují se na otázky jako je koitální debut, masturbační aktivita, partnerské sexuální aktivity, sexuální vzrušivost, počty sexuálních partnerů, mimomanželské sexuální styky a sexuální postoje. Tato práce navazuje jak na tyto výzkumy, tak i na ty zahraniční výzkumy, které se zabývají sexuální spokojeností a pěti dimenzemi osobnosti, ale také třeba i mimomanželskými styky. Autory nejvíce zastoupených souvisejících výzkumů jsou například Mastenová, Trapnell, Gorzalka, Mark, Janssen, Milhausen, Dorlac a Snell. Tito autoři přináší některá zajímavá zjištění z oblasti lidské sexuality a spokojenosti s ní. Respondenti, kteří jsou svědomití, ambiciózní a nezávislí, často tíhnou k sexuálnímu perfekcionismu. (Dorlac, Snell 2007). Dimenze extravertze úzce souvisí s počtem sexuálních partnerů, oproti tomu neuroticismus souvisí s nižší mírou sexuálních zkušeností. Liberálnější postoje k sexuálnímu chování souvisí s extroverzí, přívětivostí a stabilitou jedince (Mestonová, Trapnell, Gorzalka, 1993). Některé vybrané sexuální praktiky souvisí se sexuální spokojeností (jako například anální styk), respondenti, kteří uváděli tyto praktiky častěji, zároveň dosahovali vyšší spokojenost se svým sexuálním životem. Nespokojenost se svým vztahem pak respondenti uváděli častěji v případě, že se dopouštěli nevěry. (Marková, Janssen, Milhausen, 2011)

Největším přínosem této práce by měla být výzkumná část. V návaznosti na předchozí uvedené výzkumy byl proveden výzkum, a to za účasti 286 respondentů, při

vyšší účasti žen. Respondenti byli dotazováni prostřednictvím internetového výzkumu, rozděleny, do třech výzkumných souborů. Prvním soubor představovali prezenční a dálkoví studenti psychologie, druhý zaměstnanci státní správy a třetí veřejnost – klienti webu, jehož prostřednictvím byl průzkum realizován. Výběr byl zvolen s předpokladem, že tyto tři skupiny respondentů budou dosahovat různorodých výsledků na škálách Big Five dimenzí osobnosti, tedy bude dosaženo většího rozlišení mezi nimi. Rozdílnost ve výsledcích Big Five mezi skupinami se ukázala méně nápadná, než některé z charakteristik dosažených v dotazníku, sledujícím sexuální aktivity a sexuální spokojenost. Následně byla hledána souvislost mezi daty těchto dvou dotazníků – NEO-FFI (Big Five) a dotazníku pro zjištění sexuálních aktivit a sexuální spokojenosti, jež vytvořila autorka studie, inspirována v některých bodech veřejně dostupnými výzkumy Weisse a Zvěřiny.

Po vyhodnocení výsledků se potvrdila některá zjištění z jiných výzkumů. Souvislost se sexuální spokojeností se však neukázala jako statisticky významná s žádnou s dimenzí osobnosti. Nejspolehlivějším faktorem pro predikci sexuální spokojenosti tak stále zůstává pohlaví respondenta. Ženy opět, tak jako v předchozí studii (Dvořáková, 2010) nebo ve výzkumech Weisse a Zvěřiny (2001) uvádějí vyšší spokojenost se svým sexuálním životem než muži. Potvrdil se však trend, že respondenti, kteří uvádějí spokojenost se svým sexuálním životem, se méně často dopouštějí nevěry, oproti respondentům, kteří jsou se svým sexuálním životem nespokojeni. Mezi zajímavé, avšak statisticky nepříliš významné údaje, patří například i potvrzení studie Markové, Janssena a Milhausena (2011) a to v bodech ohledně souvislosti vybraných sexuálních praktik a partnerské nevěry ve vztahu k vyšší spokojenosti se svým sexuálním životem. V celém souboru pak respondenti uváděli nižší dosažené sexuální vybití, než jakého se jim dle udávaných dat dostávalo. Respondenti, kteří připustili, že se někdy v životě dopustili nevěry, byli častěji muži než ženy. 58% mužů a 38% žen uvedlo, že se již někdy v životě dopustili nevěry. Překvapivějším zjištěním však bylo, že muži, kteří se v současném vztahu dopouštěli nevěry, charakterizovali tento vztah mimo svou partnerku jako „Intenzivní emocionální vztah“ (včetně sexuálního styku), zatímco ženy ve větší míře označovaly své mimopartnerské vztahy jako „Příležitostný sexuální styk“. Navíc ženy, které se dopouštěly nevěry a zároveň uváděly spokojenost se svým sexuálním životem, uváděly jako zdroj své spokojenosti ve větší míře svého stálého partnera, oproti tomu muži dopouštějící se nevěry

a zároveň spokojení se svým sexuálním životem, uváděli ve větší míře mezi zdroji této spokojenosti jinou, než svou stálou partnerku.

Byla však jednoznačně prokázána pozitivní korelace mezi dimenzí přívětivosti a postojům k sexuálnímu chování a orientaci. U postojů k sexuálnímu chování (respektive k náhodným partnerům) byla také prokázána statisticky významná souvislost s neuroticismem a extroverzí, což se shoduje s výsledky studie Mestonové, Trapnella a Gorzalky. (1993)

Seznam použité literatury:

Acevedo, B., Aron, A., Fisher, H., & Brown, L. (2011). *Neural correlates of long-term intense romantic love*. *Social Cognitive and Affective Neuroscience*.

Doi:10.1093/scan/nsq092.

Andrews, P., Gangestad, S., Miller, G., Haselton, M., Tornhill, R., & Neale, C. (2012). *Sex Differences in Detecting Sexual Infidelity*. *Human Nature*, 19 (4), 347-373.

Atkinson, R. L. (2003). *Psychologie*. Praha: Portál.

Beach, F., Young, L. (1999). *Oxytocin and Vasopresin Receptors as Species-Typical Social Behaviors*. *Hormones and Behaviors*, 36, 212-221.

Colapinto, J. (2001). *Jak jej příroda stvořila*. Praha: Triton

Coppola, F. F.(Executive Producer), & Condon, B.(Director). (2004). *Kinsey*. Fox Searchlight.

Člověk (2005). Praha: Euromedia Group k. s. – Knižní klub

Dorlac, D.,& Snell, W. (2007). *Personality Traits and Sexuality Among Female University Students*. *Undergraduate Research Journal for the Human Sciences*, 6. Získáno z <http://www.kon.org/urc/v6/dorlac.html>

Dvořáková, H. (2010). *Sexuální spokojenost*. Nепublikovaná práce.

Fisher, H., Aron, A., Mashek, D., Li, H., Strong, G., & Brown, L. (2002). *The Neural Mechanism of Mate Choice: A Hypothesis*. *Neuroendocrinology Letter Special Issue*, 23, 92-97.

Grammer, K., Renninger, L., & Fischer, B. (2004). *Disco Clothing, Female Sexual Motivation, and Relationship Status: Is She Dressed to Impress?* *Journal of Sex Research*, 1, 66-74

Hartl,P., Hartlová, H. (2004). *Psychologický slovník*. Praha: Portál.

Hill, G. (2004). *Moderní psychologie*. Praha: Portál.

- Hřebíčková, M. (2011). *Pětifaktorový model v psychologii osobnosti*. Praha: Grada Publishing, a. s.
- Hřebíčková, M., Urbánek, T. (2001). *NEO pětifaktorový osobnostní inventář*. Praha: Testcentrum.
- Hudson, W. (1993). *Index of Sexual Satisfaction*. Tallahassee: WALMYR Publishing Co.
- Janošová, P. (2000). *Homosexualita v názorech současné společnosti*. Praha: Karolinum.
- Janošová, P. (2008). *Dívčí a chlapecká identita – vývoj a úskalí*. Praha: Grada Publishing, a. s.
- Jelínek, J. (2003). *Biologie a fyziologie člověka a úvod do studia obecné genetiky*. Olomouc: Olomouc s. r. o.
- Kratochvíl, S. (2008). *Sexuální dysfunkce*. Praha: Grada.
- Lippa, A. R. (2009). *Pohlaví: příroda a výchova*. Praha: Academia.
- Mark, K., Janssen, E., Milhausen, R. (2011). *Infidelity in Heterosexual Couples: Demographic, Interpersonal, and Personality-Related Predictors of Extradyadic Sex*. Archives of Sexual Behavior. DOI 10.1007/s10508-011-9771-z.
- Merkunová, A.; Orel, M. (2009). *Anatomie a fyziologie člověka pro humanitní obory*. Praha: Grada Publishing, a. s.
- Meston, C., Trapnell, P., Gorzalka, B. (1993). *Sex and The Five Factor Model of Personality*. Annual meeting of International Academy of Sex Research. Pacific Grove, CA, June.
- Milhausen, R., & Mark, K. (2009) *Encyclopedia of Human Relationships*. London: SAGE Publications.
- Nakonečný, M. (2009). *Psychologie osobnosti*. Praha: Academia.
- Nakonečný, M. (2009). *Sociální psychologie*. Praha: Academia.

- Novák, T. (2006). *Manželské a rodinné poradenství*. Grada Publishing: Praha
- Pechová, O. (2010). *Sex...o nás, vás, i vás*. Sborník z VI. Mezinárodní konference ČASP, o. s. Olomouc, 92-109.
- Plháková, A. (2007). *Učebnice obecné psychologie*. Praha: Academia.
- Rice, M. (2009, September) *Think Men Are The Unfaithful Sex? A Study Shows WOMEN Are The Biggest Cheats - They're Just Better at Lying About It*. Získáno z <http://www.dailymail.co.uk/femail/article-1211104/Think-men-unfaithful-sex-A-study-shows-WOMEN-biggest-cheats--theyre-just-better-lying-it.html#ixzz2OWXfwH4H>
- Ridley, M. (2007). *Červená královna*. Praha: Portál.
- Rust, J., Golombok, S. (1985). *The Golombok-Rust Inventory of Sexual Satisfaction (GRISS)*. British Journal of Clinical Psychology, 24 (1), 63-64.
- Říčan, P., (2004). *Cesta životem*. Praha: Portál.
- Weiss, P. (2010). *Sloupky o sexu*. Praha: Mladá fronta a. s.
- Weiss, P. (2009). *Sexuální chování obyvatel ČR – IV*. Nepublikovaná práce.
- Weiss, P., & kol. (2010). *Sexuologie*. Praha: Grada Publishing, a. s.
- Weiss, P., Zvěřina, J. (2001). *Sexuální chování v ČR – situace a trendy*. Praha: Portál.
- Whitley, M. P., & Poulsen, S.B. (1975). *Assertiveness and Sexual Satisfaction in Employed Professional Women*. Journal of Marriage and Family, 37(3), 573-581.
- Willy, J. (2006). *Psychologie lásky*. Praha: Portál.
- Zvěřina, J. (2003). *Sexuologie (nejen) pro lékaře*. Brno: CERM.
- Zvěřina, J. (2011, Duben) *Psychofyziologie lidské sexuality*. Získáno z http://www.wikiskripta.eu/index.php?title=Psychofyziologie_lidsk%C3%A9_sexuality&action=history

Seznam příloh:

Příloha č. 1: Formulář zadání diplomové práce

Příloha č. 2: Český a cizojazyčný abstrakt diplomové práce

Příloha č. 3: Dotazník sexuální spokojenosti a sexuálního chování

Příloha č. 4: Osobnostní dotazník NEO

Příloha č. 1: Formulář zadání diplomové práce

Univerzita Palackého v Olomouci

Studijní program: Psychologie

Filozofická fakulta

Forma: Prezenční

Akademický rok: **2011/2012**

Obor/komb.: Psychologie (PS)

Podklad pro zadání DIPLOMOVÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
DVOŘÁKOVA Hana	Jindřišská 1620, Pardubice	F09000

TÉMA ČESKY:

Sexuální spokojenost a pět dimenzí osobnosti

NÁZEV ANGLICKY:

Sexual satisfaction and five dimensions of personality

VEDOUCÍ PRÁCE:

PhDr. Olga Pechová, Ph.D. - PCH

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

1 .Studium literatury zabývající se faktory ovlivňující sexuální spokojenosti. Porovnávání s doposud uskutečněnými, především

zahraničními průzkumy.

2 .Analýza vztahů mezi osobnostními charakteristikami v Big Five a sexuální spokojenosti. Hledání spojitosti mezi

charakterovými vlastnostmi probanda a jeho sexuální spokojenosti. Tedy zda vlastností jako jsou emocionální labilita či stabilita,

svědomitost či nesevědomitost, příjemnost či nevraživost, otevřenost či uzavřenost ve vztahu k novým zkušenostem, extraverteze či

introverze korelují s mírou sexuální spokojenosti jedince.

3 .Realizace kvantitativní studie sledující vztah mezi sexuální spokojeností a zmíněnými pěti dimenzemi osobnosti. Velikost

souboru by se měla pohybovat kolem dvou set probandů.

4. Statistické zpracování výsledků s cílem zjistit statistický vztah jednotlivých dimenzí osobnosti a sexuální spokojenost u mužů a

u žen.

5. Kritické zhodnocení získaných dat a limitů výzkumu, zejména s přihlédnutím k povaze zkoumaného souboru a použité metodě.

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

Belanger C, Laughrea K, & Lafontaine M. (2001). The impact of anger on sexual satisfaction in marriage. *Can J Hum Sex.*

Blatný, M. et al. (2010). *Psychologie osobnosti. Hlavní témata, současné přístupy.* Praha: Grada Publishing.

Bridges SPK (2000). Predicting and describing sexual satisfaction in women: Physical affection in family of origin, sexual initiation and communication, and masturbatory practices. *Dissertation abstracts international: Section B: The sciences and engineering.*

Cupach WR, Comstock J. (1990). Satisfaction with sexual communication in marriage: Links to sexual satisfaction and dyadic adjustment. *Journal of Social and Personal Relationships.* 179-186.

Hendl, J. (2006). *Přehled statistických metod zpracování dat.* Praha: Portál

Hřebíčková, M. (2011). *Pětifaktorový model v psychologii osobnosti. Přístupy, diagnostika, uplatnění.* Praha: Grada Publishing.

Kratochvíl, S. (2000). *Manželská terapie.* Praha: Portál.

Kratochvíl, S. (2008). *Sexuální dysfunkce.* Praha: Grada publishing.

LeVay, S., & Valente, S. (2002). *Human sexuality.* Sunderland, MA : Sinauer Associates.

Meston, C. & Trapnell, P. (2005). Development and Validation of a Five-Factor Sexual Satisfaction and Distress Scale for Women: The Sexual Satisfaction Scale for Women (SSS-W). *Author Manuscript?* Department of Psychology, University of Texas at Austin, Austin, TX, USA.

Pechová, O. (2009) Biologické aspekty sexuální orientace. (92-109) In *Sborník příspěvků z VI. Mezinárodní konference ČASP.* Olomouc: ČASP.

Schwartz, P. & Young, L. (2009). Sexual Satisfaction in Committed Relationships. *Journal of NSRC, Sexuality Research & Social Policy.* Vol 6, No. 1: 1-17.

Weiss P. et al. (2010). *Sexuologie.* Praha: Grada publishing.

Weiss, P., & Zvěřina, J. (2001). *Sexuální chování v ČR ? situace a trendy.* Praha: Portál.

Ziherl, S. & Masten, R. (2009). Differences in predictors of sexual satisfaction and in sexual satisfaction between female and male university students in Slovenia. *University of Ljubljana. Psychiatria Danubina.* Vol. 22, No. 3: 425-429. Zvěřina, J. (2003). *Sexuologie (nejen) pro lékaře.* Brno: CERM

Podpis studenta:

Datum:

Podpis vedoucího práce: _____

Datum:

(c) IS/STAG , Portál - Podklad kvalifikační práce , F09000 , 09.05.2012 18:40

Příloha č. 2: Formulář zadání diplomové práce

ABSTRAKT DIPLOMOVÉ PRÁCE

Název práce: SEXUÁLNÍ SPOKOJENOST A PĚT DIMENZÍ OSOBNOSTI

Autor práce: Hana Dvořáková

Vedoucí práce: PhDr. Olga Pechová, Ph.D.

Počet stran a znaků: 157 573 znaků, 78 stran

Počet příloh: 4

Počet titulů použité literatury: 42

Abstrakt (800 – 3000 zn.): Tato práce se primárně zaměřuje na pojem „sexuální spokojenost“ a na zkoumání příčinných souvislostí mezi touto spokojeností a pěti dimenzemi osobnosti (Big Five). Blíže seznamuje s dosavadními zjištěními v oblasti sexuologie a sexuální psychologie a podává bližší interpretaci českých i zahraničních výzkumů na poli vlivu osobnosti a sexuálního chování nebo partnerské a sexuální spokojenosti nebo partnerské nevěry. Primárně byla testována sexuální spokojenost respondenta a její souvislost s pěti dimenzemi osobnosti, sekundárně pak další možné souvislosti z oblasti lidské sexuality. 219 žen a 67 mužů poskytlo účast na výzkumu, přičemž se jednalo o tři různé skupiny dle jejich vzdělání či zaměstnání tak, aby se od sebe soubory lišily na škálách Big Five. Data byla získávána za pomoci dvou odlišných dotazníků, na zjištění osobnostních dimenzí byl použit dotazník NEO-FFI a na zjištění sexuální spokojenosti a sexuálního chování byl použit dotazník vlastní konstrukce. Za použití relevantních statistických metod bylo zjištěno několik statisticky významných souvislostí se sexuálním chováním, ale žádná z dimenzí osobnosti se neprokázala jako statisticky významná v souvislosti se sexuální spokojeností. Na druhou stranu mezi počty sexuálních partnerů za život a dimenzí extraverze se prokázala pozitivní korelace, negativní korelace pak s dimenzí neuroticismu. Několik statisticky významných souvislostí se prokázalo také v oblasti postojů na sexuální chování. Dimenze přívětivosti pozitivně korelovala s názory na náhodné styky a homosexualitu, přičemž u názorů na náhodné sexuální styky se ukázaly jako vlivné i dimenze extraverze a neuroticismu. Výzkum dále prokázal několik dalších, avšak méně signifikantních zjištění, jako například souvislost sexuální spokojenosti a existencí stálého partnerského vztahu, přičemž respondenti spokojeni se svým sexuálním životem, kteří mají stálý partnerský vztah, se dopouštějí nevěry méně často než ti, kteří uvádějí nespokojenost se svým sexuálním životem. Muži přiznávají nevěru častěji než ženy, uvádějí vyšší počet partnerek jak za život, tak těch se kterými se dopustili někdy v životě nevěry, ale také charakterizují tento mimomanželský nebo mimopartnerský vztah jako

„Intenzivně emocionální vztah“ zahrnující sexuální styk a častěji v trvání delším než 6 měsíců. Ženy oproti tomu vztahy mimo svůj stálý partnerský vztah charakterizují jako „Příležitostný sexuální styk“ častěji kratší než 6 měsíců. Některé vybrané sexuální praktiky souvisely se sexuální spokojeností nebo naopak s nevěrou partnerů.

Klíčová slova: sexuální spokojenost – Pět dimenzí osobnosti – Big Five – sexuální chování – partnerská nevěra

ABSTRACT OF THESIS

Title: SEXUAL SATISFACTION AND THE FIVE FACTOR MODEL OF PERSONALITY

Author: Hana Dvořáková

Supervisor: PhDr. Olga Pechová, Ph. D.

Number of pages and characters: 157 573 znaků, 78 stran

Number of appendices: 4

Number of references: 42

Abstract (800 – 3000 characters): This thesis is primarily focused on the term „sexual satisfaction“ and examines causalities between satisfaction and the Big Five factors. The paper summarizes the current findings in sexuology and sexual psychology and closer interprets Czech and foreign researches on influence of one's personality on his/her sexual behavior, partner and sexual satisfaction or partner infidelity. First of all, we tested the sexual satisfaction of our respondents and its causalities with the Big Five factors, second of all we examined further possible causalities from the human sexuality area. Our panel consisted of 219 women and 67 men; we divided them into three different groups according to their education or employment, so the groups were to differ on the Big Five scale. We gathered the data using two different questionnaires; the NEO-FFI questionnaire was used to find out personal dimensions; the data about sexual satisfaction and sexual behavior was gathered by the tailored questionnaire. Using the relevant statistic methods, we determined several statistically significant causalities with sexual behavior, but none of the personality dimensions was proven to be statistically significant in line with the sexual satisfaction. On the other hand, we found the positive correlation between the number of lifetime sexual partners and the extraversion dimension; the negative correlation was found with the neuroticism dimension. We also found several statistically significant causalities in the area of sexual attitudes. The openness dimension was in positive correlation with opinions on casual sex and homosexuality; we found significant extraversion and neuroticism dimensions in opinions on casual sex. The research also proved some less significant findings such as causalities between sexual satisfaction and the existence of permanent partner relationship; respondents in permanent relationships who are satisfied with their sexual life are less unfaithful than those respondents who declare to be dissatisfied with their sexual life. Men admit to be unfaithful more frequently than women; men declared to have more sexual partners

than women both in a lifetime and for extramarital sex. They characterize these sexual affairs as „Intensive emotional relationship“ with sexual intercourse and last likely longer than 6 months. On the contrary, women characterize their sexual affairs as „Occasional sex“ and last more likely less than 6 months. Some chosen sexual practices were related to the sexual satisfaction or on the contrary to the partner infidelity.

Key words: sexual satisfaction – The five factor model of personality – Big Five – Sexual behavior – infidelity

Příloha č. 3: Dotazník sexuální spokojenosti a sexuálního chování

Dotazník muž

1. Poprvé jste souložil s nějakou ženou:
  - a) Dosud nikdy..... 1
  - b) Již ano..... 2, a to poprvé ve věku .....let
2. První soulož se uskutečnila především z iniciativy:
  - a) Dosud nikdy... 1
  - b) Z mé iniciativy 2
  - c) Z iniciativy partnerky 3
  - d) Z iniciativy obou 4
3. Vaše partnerka byla při prvním pohlavním styku:
  - a) Starší než vy 1, a to .....let
  - b) Mladší než vy 2, a to .....let
  - c) Stejně stará 3
4. První pohlavní styk jste uskutečnil:
  - a) S náhodnou partnerkou 1
  - b) Se stálou partnerkou 2, a to po .....měsících známosti
5. Za celý život jste souložil:
  - a) Dosud nikdy 1
  - b) Ano 2, a to celkem s ..... ženami (uved'te počet)
Z toho za poslední rok s ..... ženami (uved'te počet)
6. Pohlavní styk s příležitostnou partnerkou (na jednu noc) jste:
  - a) Dosud nikdy neměl 1
  - b) Měl 2, a to celkem s ..... ženami (uved'te počet)
Z toho za poslední rok s ..... ženami (uved'te počet)

7. Máte v současné době stálý partnerský vztah se ženou?
 a) Nemám 1
 b) Mám 2, a to v trvání ..... měsíců
8. Máte v současné době s touto partnerkou pohlavní styky?
 a) Nemám 1
 b) Mám 2, a to v průměru..... krát měsíčně
9. Jaké používáte praktiky při sexu se ženami?

	Vždy	V polovině a více	Méně než v polovině	Nikdy
Penis do pochvy	1	2	3	4
Penis do úst	1	2	3	4
Ejakulace do úst	1	2	3	4
Penis do konečníku	1	2	3	4
Penis do ruky	1	2	3	4
Penis jinam	1	2	3	4
Ústa na pochvu	1	2	3	4
Ústa na konečník	1	2	3	4

10. V současné době byste potřeboval sexuální vybití:
 a) Nepotřeboval vůbec 1
 b) Potřeboval 2, a to měsíčně ..... krát
11. V současné době máte pohlavní vybití (z jakéhokoliv zdroje, tedy soulož, onanie atd.):
 a) Nemám žádné 1
 b) Mám 2, a to měsíčně ..... krát
12. Délku milostné přede hry při styku s partnerkou odhadujete v průměru na ..... minut (uved'te počet minut)
13. Dobu trvání soulože s partnerkou odhadujete v průměru na ..... minut (uved'te počet minut)
14. Měl jste někdy v životě pohlavní styk s mužem?
 a) Ne, neměl nikdy 1
 b) Ano, měl jednou 2

- c) Ano, měl opakovaně 3, a to celkem s.... partnery (uved'te počet)
15. Ve srovnání se svou sexuální partnerkou se považujete za:
- a) Sexuálně náročnějšího 1
  - b) Sexuálně méně náročného 2
  - c) Naše sexuální potřeby jsou stejné 3
16. Jste se svým sexuálním životem spokojen?
- a) Ano 1
  - b) Ne 2
17. V mém sexuálním životě jsem nejvíce spokojený díky (zaškrtněte libovolný počet možností):
- a) Mé stálé partnerce 1
  - b) Jiné než mé stálý partner 2
  - c) Sobě samému 3
18. Měl jste někdy mimopartnerské (mimomanželské) sexuální styky?
- a) Nikdy jsem takové styky neměl 1
  - b) Ano měl 2
19. Pokud ano, uveďte celkový počet takových partnerek za život: .....
20. Máte mimomanželský (mimopartnerský) vztah v současnosti?
- a) Ano 1
  - b) Ne 2
21. Pokud ano, povaha tohoto vztahu je spíše:
- a) Příležitostný styk (nepřesahující 6 měsíců) 1
  - b) Příležitostný styk (přesahující 6 měsíců) 2
  - c) Intenzivní emocionální vztah (včetně sexuálního styku, nepřesahující 6 měsíců) 3
  - d) Intenzivní emocionální vztah (včetně sexuálního styku, nepřesahující 6 měsíců) 4
22. Jaký máte názor na mimopartnerské pohlavní styky?
- a) Považuji je za morálně nepřijatelné 1
  - b) Neodsuzuji je, ale sám bych je neprovozoval 2
  - c) Je to přirozené a normální 3
23. Jaký máte názor na mimomanželské pohlavní styky?
- a) Považuji je za morálně nepřijatelné 1
  - b) Neodsuzuji je, ale sám bych je neprovozoval 2
  - c) Je to přirozené a normální 3

**24. Jaký máte názor na náhodné pohlavní styky
(tzv. na jednu noc)**

a) Považuji je za morálně nepřijatelné	1
b) Neodsuzuji je, ale sám bych je neprovozoval	2
c) Považuji je za přirozenou součást sexuality	3

25. Jaký máte názor na homosexualitu?

a) Je to zlozvyk, který by měl být trestán	1
b) Je to nemoc, za kterou postižený nemůže	2
c) Odchylka od normálu, která může škodlivě působit na mládež	3
d) Odchylka od normálu, která nikomu neškodí	4
e) Je to přirozený projev lidské sexuality	5

Příloha č. 4: Osobnostní dotazník NEO

Plné znění použitých psychodiagnostických metod je uvedeno v tištěné verzi diplomové práce.